

VĚSTNÍK

Praha 30. září 2014

Ročník VII., Číslo 9

VÝROČÍ

Září je pravidelně měsíce, kdy se koná největší akce pro všechny sběratele – veletrh Sběratel. O letošním ročníku se dozvíte více uvnitř tohoto čísla. Září je však také měsícem, kdy dětem začíná škola a zasedají do školních lavic, kde se začínají učit novou látku. Často si připomínají různá výročí, ale ty bychom si měli připomínat i my, protože zapomínat na významné události a osobnosti, které stáli v čase lidských dějin a často posunuli civilizaci a někdy i morální hodnoty kupředu.

Hned na 1. září připadá smutné výročí zahájení 2. světové války v roce 1939. Hrůza, která zůstala na jejím konci však dala světu morální hodnotu mezinárodního tribunálu a mnohé technické vynálezy, které dodnes používáme jako suchý zip nebo Penicilin.

2. září 1894 zemřel v Praze občan USA Adalbert Fingerhut. Ten pro moderní české dějiny a národní uvědomění udělal opravdu mnoho. Podporoval emancipaci žen, založil Americký klub dam, založil České průmyslové muzeum, podporoval cestovatele Kořenského, Holuba a jiné. Byl spoluzakladatelem Klubu českých turistů, který funguje dodnes a také byl prvním Čechem, který byl zpopelněn. Že ho neznáte?. Ale ano, jen pod jménem, které používal až od roku 1880 - Vojta Náprstek.

V den, kdy zemřel Náprstek se 260 km od Prahy v obci Vlkoš na Hodonínsku narodil Jan Sergěj Ingr, pozdější generál, ministr národní obrany a velvyslanec v Haagu. Jako bývalý ruský legionář byl Sovětům trnem v oku a komunistům se na konci války podařilo, že byl v roce 1944 odvolán z exilové vlády. Ani to nestačilo a z nového postu hlavního velitele čs. branné moci byl odvolán 5. dubna 1945. Na nátlak Beneše byl v roce 1947 jmenován mimořádným velvyslancem v Haagu, kde ho zastihl únor 1948. To bylo jeho štěstí, jinak by jistě skončil jako Píka a jiní na popravišti.

Další výročí patří jinému generálovi, jehož osud byl odlišný od Ingrova. Ludvík Svoboda zemřel 20. září 1979, tedy před 35 roky. V únoru 1948 stál na opačné straně barikády, ale za několik měsíců poznal sám na vlastní kůži co dokážou komunisté. Jen díky svým zásluhám nebyl vězněn dlouho a pomoci se později dočkal ze strany Chruščova. V březnu 1968 byl zvolen prezidentem republiky. Srpen a podpis Moskevského protokolu pak vedl k úpadku snah o změnu, které představoval, ale jeho se nedotkly. Věkem se zhoršující zdravotní stav vedl do takového stavu, že již nemohl vykonávat svůj úřad, přesto se ho nechtěl vzdát. Jeho nástupce prosadil změnu ústavy zákonem č. 50/1975 Sb., podle které byl Svoboda zbaven 28. května 1975 úřadu.

Vojta Náprstek (*17.4.1826 – †2.9.1894)

Jan Sergěj Ingr (*2.9.1894 – †17.6.1956)

Ludvík Svoboda (*25.11.1895 – †20.9.1979)
7. prezident Československé republiky

Aloys Leopold hrabě Lexa von Aehrenthal
(* 27. 9. 1854 – † 17. 2. 1912)

Poslední dnešní osobností je český šlechtic, který však celý život působil v diplomacii Rakousko-uherské monarchie. Aloys Leopold hrabě Lexa von Aehrenthal začínal jako atašé na velvyslanectví v Paříži, poté v Petrohradu a Bukurešti, aby se vrátil opět do Petrohradu, kde působil až do roku 1906, kdy se stal ministrem zahraničí. Byl velmi silnou až autoritativní osobností, ale současně velmi konzervativním politikem, který odmítal liberalizaci. Chtěl z monarchie vytvořit velmoc, která se vymaní z vlivu Německa. Velmi usiloval o navázání větší spolupráce s Ruskem. Když v zápětí po svém jmenování urovnal napětí v Trojspolku mezi Německem a Itálií byl dokonce zvažován jako kandidát na Nobelovu cenu míru za rok 1907. Paradoxem jeho práce na sblížení s Ruskem byl pravý opak, když Rakousko v roce 1908 anektovalo Bosnu a Hercegovinu. To dostalo vztahy s Ruskem na bod mrazu. Naštěstí se mu podařilo tehdy odvrátit válku, když prosadil odvolání generála Conrada von Hötzendorf z funkce člena generálního štábu. Aehrenthal bohužel předčasně zemřel v roce 1912 a Hötzendorf pak opět nastoupil zpět. Světová válka tak byla rozpoutána o poznání později. Přestože jeho čin válce nezabránil, podařilo se jí o několik let odvrátit.

SVATÝ VÁCLAV VÍNO CHRÁNÍ

Na 28. září připadá jeden významný den, svátek sv. Václava. V tento den si připomínáme smutné výročí zavraždění knížete Václava I. před chrámovými dveřmi ve Staré Boleslavi, kterou spáchali Hněvsa, Česta a Tira, družiníci Václavova mladšího bratra Boleslava I., který po něm usedl na trůn. Václav se stal záhy prvním českým světcem, hlavním zemským patronem Země České a symbolem naší státnosti. Jako svatý se stal symbolem ochrany míru a také mnoha oborů. Je patronem sládků, pivovarníků, ale také vinařů. Podle legendy sám kníže Václav pěstoval obilí a vinnou révu.

Vinná réva provází lidstvo téměř od jeho počátků. Již před rokem 5000 př.n.l. existují doklady o výrobě vína. Kolébkou vína je zejména Středomoří. Řekové stáli u zdokonalení technologie výroby, která se užívala dodnes. Do našich končin se začala dostávat až později. V letech 276-282 vládl Římský císař Probus, který nařídil vysazovat vinice v římských koloniích za Alpami, tedy hlavně v provincii Pannonia, kam patřilo i římské město Vindobona, ležící na území dnešní Vídně. Jednou z lokalit byl i opěrný bod Římský vrch na Pálavě.

Velkomoravská říše převzala pěstování vinné révy, čehož důkazem jsou mnohé archeologické nálezy vinařských nožů a semen révy. Podle pověsti zaslal kníže Svatopluk v roce 892 sud moravského vína českému knížeti Bořivojovi a jeho ženě Ludmile k oslavě narození syna Svytlivěva. Pověst dále praví, že kněžna Ludmila obětovala část vína bohyni Krosyně s prosbou o vydatný déšť. Prosba se vyplnila a úroda byla zachráněna. Bořivoj a Ludmila přijali křesťanství a zasloužili se o první výsadby vinic v Čechách v okolí Mělníka. Údajně první vinice byla mezi obcemi Dřívý a Nedomice, kde se mladý kníže Václav učil pěstovat a vyrábět víno.

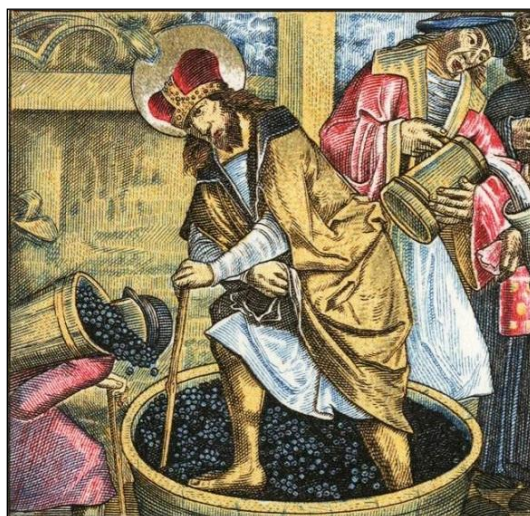
První dochovaná písemná zmínka o vinicích v Čechách je z roku 1057 v darovací listině, kterou Svytlivěv II. daruje půdu kolegiálnímu kostelu sv. Štěpána v Litoměřicích. První podobná zmínka na Moravě pochází ze zakládací listiny kláštera Benediktýnů v Třebíči z roku 1101. Zmínka o založení vinic z kláštera Premonstrátů v Louce u Znojma pochází z roku 1195 nebo z roku 1202 těch ve Skoršicích u Hustopeče Cisterciáky z Velehradu. Významnou událostí byl v roce 1249 příchod Lichtenštejnů na Moravu, kteří v oblasti Mikulova povolali kolonizátory k zakládání obchodu a vysazování vinic. Lichtenštejnské panství vzniklo na Mikulovsku a Valticku a obchod s vínem patřil k největším příjmům šlechty, ale i měšťanů. Vinice tehdy měla mnohdy větší cenu než dům. To vedlo k tomu, že bohatí měšťané ukládali peníze právě do vinohradů a tím o ně rostl zájem. Proto také už v roce 1309 vyšel v dolnorakouském Falkensteinu první vinařský zákon, tzv. horenské právo. Markrabě Jan Jindřich Lucemburský zakázal v roce 1350, aby se spory pro Moravu řešily u perkmistrovského úřadu v Hustopečích, které byly tehdy největší vinařskou obcí. V roce 1355 vydal vlastní viniční řád, který obsahoval i regulaci dovozu vína na Moravu. Hustopeče měli v roce 1362 přes dvacet viničních hor a podle soupisu majetku patřilo 28% vinic brněnským měšťanům. V roce 1477 dokonce 41%.

Velký rozkvět vinařství byl za vlády císaře Karla IV., který dovezl nové odrůdy vinné révy, vydal nařízení o zakládání vinic a vydal viniční řád. Nejprve pro město Prahu, 16. února 1358 a pro ostatní královská města 12. května 1358. V nařízení se praví: „*Chtějice z vlastní vůle a naší nekonečné laskavosti, jakož i s pomocí Boží, zlepšiti stav našeho království a všech jeho obyvatel, nařizují: ...Zakládat vinice na všech horách obrácených k poledni do vzdálenosti 3 míle kolem Prahy. Každý, kdo takové hory vlastní, má začít se zakládáním do 14 dní po vydání tohoto privilegia. Kdo by sám zakládati nechtěl nebo nemohl, ať na jeho pozemku zakládá ten, komu jej perkmistr propůjčí. Kdo vinici založí, bude ode dne, kdy se zakládáním započal, po 12 let od všech daní a dávek svoboden. Počínaje 13. rokem bude odevzdávat majiteli pozemku desátek a králi z každé vinice půl džberu vína ročně. Každá vinice bude 16 prutů dlouhá a 8 prutů široká.*“ Půl džberu bylo 30 ½ litru vína a rozměr vinic znamenal 2.865 m². Důležitá byla i okolnost dvanáctiletého osvobození od daní. Nařízení také přísně trestalo ty, kteří vinicím škodili ať urození či neurození: „*Kdo bude přistižen ve dne při škodě na hroznech nebo réví, pěšky nebo na koni, či děláním cesty přes vinici, propadne pravou rukou, nevyplatí-li ji 20 kopami českých grošů perkmistrovi. Kdo byl polapen v noci, ten propadne hrdlem a jeho majetek připadne perkmistrovi. Byl-li zloděj při škodách na vinici zabit, pak ten, kdo zabil, nic víc nepropadne než dva haléře, kteréž na tělo zabitého položití má.*“

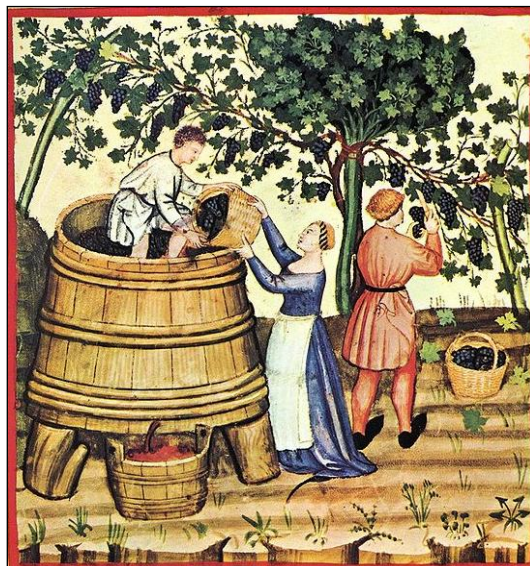
Aby dále podpořil císař domácí vinaře, vydal 9. ledna 1370 zákaz dovozu cizích vín do Čech v období od svátku sv. Havla (16. října) do svátku sv. Jiří (24. dubna). V této době se smělo šenkovat jen české víno. V roce 1375 povoluje císař Karel IV. městu Znojmu vyvážet znojemská vína do Čech, Slezska a Branibor.

V roce 1539 žádají rakouští vinaři poprvé císaře Ferdinanda I. o zákaz dovozu moravských vín do Rakouska a poté žádost opakují. V roce 1575 jim naopak moravský zemský sněm pohrozil zákazem dovozu rakouských vín a dokonce zákazem transportu jejich vín přes Moravu. Situace se pak v dalších letech, zejména po nástupu Habsburků uklidnila.

V 16. století přišel zlatý věk moravského vinařství, který vrcholil po pádu Napoleona. V té době bylo na Moravě 29.801 ha vinic, což je třikrát víc než v současnosti. Roční spotřeba na obyvatele byla asi 56 litrů na osobu. Bohužel docházelo k úpadku rozlohy vinic. V roce 1748 byla zahájena jejich obnova, když výměry klesly až na 16.616 ha. Už v roce 1763 žádají

Detail výzdoby sv. václavské kaple z roku 1511 od mistra Litoměřického oltáře. Rytecký přepis Jindra Schmidt, 1969

rakouští vinaři císařovnu Marii Terezii o omezení ploch vinic na Moravě, protože jim značně konkurují. Zásadní byl revoluční rok 1848, kdy došlo ke zrušení roboty a šlechtickým dominiím se rozpadla moc a nutnost najímat si pracovní síly do zemědělství. Zároveň vzrůstal rozvoj průmyslu a továren, který odváděl dělníky do měst. Nové generace městských dělníků dávali přednost pivu a kořalce vyráběné z brambor a obilí a spotřeba vína prudce klesala. S produkcí zároveň klesala i cena vína. Vědro lepšího vína stálo 2,48 zlí., horšího vína 2,12 zlí., současně klesala poptávka a víno přestalo být lidovým nápojem. Ustupovalo kořalce a pivo. V letech 1848 až 1900 vzrostla zdejší produkce pšenice o 150% a brambor dokonce o 470%. Výnosnost polí stoupala také díky novým metodám hnojení a chemické ochrany. Měnila se i struktura picnin pro krmení dobytka. Současně totiž značně klesala dosavadní spotřeba skopového a narůstal zájem o vepřové. Výživa tisíců dělnických kolonií ve městech nutí změnit jejich dosavadní vesnické návyky a mění se i způsoby života.

Ubývající vinice rychle nahradily pole s obilím, bramborami a cukrovkou a tyto nové plodiny svou plochou převyšovaly rozlohu vinic stále častěji a to prakticky ve všech regionech. Zejména v grunderském období zakládání cukrovarů do roku 1873 se právě cukrovka jevila jako nejvýnosnější plodina.

Další ránou pro domácí vinaře bylo zrušení celní hranice mezi Rakouskem a Uhry při vyrovnání v roce 1867. Moravská vína, nemohla tehdy konkurovat dovozu levných uherských, kterých byl navíc nadbytek. Ceny vín i nadále klesaly.

Břeclavsko se stávalo typickou zelinářskou oblastí. Během 19. století se totiž začalo s konzervováním ovoce a zeleniny a proto zemědělci přešli k větší produkci zelí, salátu, póru, paprik, rajčat a dalších plodin. Přesto vinařství bylo stále důležitou součástí zdejšího hospodářství. Zejména sklepní hospodářství ve Valticích stále prosperovalo. Začala výsadba červeného burgundu a veltlínu, frankovky a budínky.

Ve Valticích a Lednici vybudovali Lichtenštejnové sbírku kulturních rostlin, jakousi genetickou banku, která obsahovala velkou sbírku zahraničních odrůd vinné révy.

Největší rody, podporující rozvoj vinařství na Mikulovsku a Břeclavsku byli Ditrichštejnové a hlavně Lichtenštejnové. Ti se ve zdejší oblasti usadili už v roce 1249. V nejstarším urbáři dochovaném na panství Lichtenštejnů z roku 1414 se uvádí velké množství vinic v okolí Mikulova a Valtic. První zmínka o Valticích pochází z roku 1192. Johann I. z Lichtenštejna získal do svého držení město 1387 podíl jedné šestiny města od své ženy Alžběty rozené Puchheimové. Až 1. února 1395 se Lichtenštejnům podařilo získat celé panství, hrad a město, které drželi až do roku 1945. Valtice v roce 1426 vypálili Husité. Díky příklonění rodu na stranu císaře Fridricha III. Habsburského během husitských válek značně rozšířili své rodové panství o další majetek.

Valtice se stávají rezidenčním sídlem rodu Lichtenštejnů a rozvoj města je nejen obchodní. V roce 1605 přivádí rod do města milosrdní bratry, kteří zde založili nemocnici a konvent, nejstarší ve střední Evropě. Teprve rokem 1648, kdy skončila třicetiletá válka se město začíná za knížete Karla Eusebia z Lichtenštejna opravdu rozvíjet a zdejší zámek se výrazně rozšiřuje. Za Napoleonských válek městem prošla rakouská, ruská a francouzská armáda. V roce 1807 vypukl ve městě velký požár. Při následné obnově vznikl stavba empírového vítězného oblouku, kolonády a také zámeček Belveder.

Zrušením roboty zanikla činnost vrchnostenského úřadu a vznikla městská správa. Od 1. července 1850 byl zřízen ve Valticích okresní soud a berní úřad. Rozvoj města přinesl i místní spolek pro zemědělství a vinařství, založený v roce 1855 jako jeden z největších v Dolním Rakousku. Propagoval zejména zdejší vinařství. Spolek měl vlastní révou školku ze sazenic z proslulého vinařského centra Klosterneuburg.

Do dějin Valtic zasáhla Prusko-rakouská válka z roku 1866. Přes město vedla jedna z demarkačních linií, kde se držela rakouská II. armáda. Prusové tudy chtěli postupovat na Vídeň a v pátek 20. července 1866 se usadili právě ve Valticích.

Dobová rytina sklizeň a lisování vinné révy v 1. polovině 17. století

Dobová rytina z roku 1815 zachycující sklizeň vinné révy

Dobová rytina pohledu na město Valtice ze 17. století (z valtice.eu)

Wilhelm I. von Preußen (1797-1888) Otto von Bismarck (1815-1898)

Městem prošlo asi 48.000 vojáků a přes 13.000 koní. Přijel sám císař Vilém I., kancléř Otto von Bismarck a generál Helmuth von Moltke, kteří v Mikulově uzavřeli o pět dní později příměří. Důvodem rychlého příměří nebyla jen snaha o konec války, ale zejména cholera, která se objevila mezi vojáky a přenesla se na místní. Jen v okrese Břeclav se ze 17.290 obyvatel nakazilo 2.093 lidí, z nichž 1.082 zemřelo, tedy téměř 52% z nich.

Po uzavření tzv. Pražského míru 23. srpna 1866 nastalo období dalšího rozvoje. Ten přinesla také místní železnice. V neděli 29. prosince 1872 projel po nové trati Břeclav-Znojmo první vlak. Trať byla dlouhá 41 km a vznikla ze dvou odboček hlavní trati státní dráhy. Koncese pro firmu K. k. privilegierte Lundenburg-Nikolsburg-Grußbacher Eisenbahn byla udělena 4. září 1870 a společnost s kapitálem 2.250.000 zl. vznikla o rok později. Pro malý výnos nepřežila období krize a zanikla v roce 1876, kdy se stala součástí Severní dráhy Ferdinandovy.

Železnice přinesla rozvoj celému regionu už mnohem dříve. První vlak z Vídně dorazil do Břeclavi ve čtvrtek 6. června 1839 a o měsíc později, v neděli 7. července 1839 až do Brna. Díky Severní dráze Ferdinandově se Břeclav stala v dalších letech významným železničním uzlem a sem také navazovaly místní dráhy z okolí. Na zdejší tratě se pak napojily průmyslové vlečky k cukrovarům a větším továrnám, odkud se dostávalo zboží do celé monarchie a nejen tam. V Břeclavi a Poštorné měl kníže Lichtenštejn své velké průmyslové závody. Keramické závody a cihelny v Poštorné nebo dřevařské závody a pilu v Břeclavi. Byl tu také pivovar, který pronajímal.

Valtice a Lednice si stále zachovávaly svůj zemědělský ráz a sloužily jako reprezentativní a mocenské centrum rodu. Město Valtice dokázalo využít vlivu Lichtenštejnů ke svému rozvoji ve prospěch obyvatel. K rozvoji zemědělské produkce napomohl vznik zdejší ovocnicko-vinařské školy, založené už v roce 1873, jako vůbec druhé školy svého druhu v Dolním Rakousku.

Na počátku 20. století byly Valtice rozvíjející se rezidenční město bez většího průmyslu. Lichtenštejnové zde měli centrum svého panství. Město využilo svého postavení a do 1. světové války se značně modernizovalo. V roce 1901 byla vybudována kanalizace a vodovod a v roce 1912 městská lázně. V roce 1909 nechal kníže Jan II. z Lichtenštejna na své náklady postavit jubilejní nemocnici, kterou předal do užívání městu. V roce 1914 bylo otevřeno první kino a zahájena stavba městské elektrárny, která byla dokončena o rok později.

K roku 1914 bylo ve Valticích několik malých živností jako stavitel Mathias Katzer, obchodník uhlím a dřevem Johann Swoboda a zavedené knihkupectví, papírnictví a knihárna A. Weidlich a nástupce Gustava Linharta. Z výrobních závodů tu byly dvě cihelny a hlavně vinařství a sklepy. Skoro 80% zdejších obyvatel pracovalo v zemědělství, zejména v ovocných sadech a na vinicích. Téměř 97% zdejších obyvatel byly Rakušáci, zbytek byl tvořen Čechy. Přitom okolní obce jako Hlohovec a jiné byly vysloveně české, téměř bez německého obyvatelstva.

Na zdejší vinařskou oblast přišla v roce 1890 velká pohroma. V Šatově se objevil révokaz. Do roku 1902 se rozšířil na řadu vinic v celé oblasti od Perné, Hustopeče až po Velké Pavlovice. K tomu se přidaly houbové choroby jako oidium nebo perenospora, které sem byly zavlečeny z Ameriky. Chráněny byly jen ty vinice, v jejichž půdě bylo 60% písku. Zkoušely se kříženci odrůd, ale pokusy zklamaly. Nezbylo než vysadit nové mateční vinice na podložkovém materiálu a zavést měďnaté a sirnaté postřiky proti škůdcům. Zakládají se nové odolnější vinice, ale jejich ošetřování se prodražuje a vinic nadále ubývá. Po vysazení nových vinic se z hlediska plošné výměry stalo dominantní oblastí Mikulovsko, kde bylo přes 2.000 ha vinic.

Záběr na nádraží Feldsberg (Valtice) asi kolem roku 1898-1900

Celkový pohled na město Valtice, zámek a kostel, asi rok 1916

Záhlaví dopisního papíru knížecích sklepů Valtice z roku 1910

Poklidné město Valtice zasáhla jako blesk z čistého nebe zpráva z 28. června 1914 o atentátu na následníka trůnu. Začal děj událostí, který do měsíce rozpoutal světovou válku a zasáhl nejen zdejší obyvatele. Valtice prožívaly válku jinak jinak než ostatní, doposud poklidná města v monarchii. Odvod mužů na vojnu, omezování přídělů potravin zažívali všichni, ale důsledky války si tu uvědomovali víc než jinde. Přes nedalekou železniční stanici v Břeclavi, která byla stále důležitějším dopravním uzlem, denně projížděly desítky vlaků se zásobami, zbraněmi a zdravými vojáky, aby v zápětí začaly přivážet zraněné a budoucí mrzáky. Zdejší věhlasnou nemocnici Milosrdných bratří, prošli stovky takových. Přestože ve Valticích nebyla válka slyšet, byla o to víc vidět. Snad každý čekal až přijde konec války a nastane období míru.

V pátek 18. října 1918 odeslala americká vláda nótu vládě Rakouska-Uherska o podmínkách k uzavření separátního míru. Toho dne prakticky přestala monarchie mezinárodně pro spojení existovat, i když se ještě několik dní udržoval dosavadní stav. V neděli 27. října odeslal ministr zahraničí Rakousko-Uherska hrabě Gyula Andrássy odpověď akceptující veškeré požadavky s ochotou uzavřít nejen separátní příměří, ale jednat i o určení práv ostatních národů v monarchii. Když v pondělí 28. října vyšla tato zpráva v novinách, vyvolala spontánní nadšení a vyhlášení nezávislosti, vznikl samostatný Československý stát.

Valtice se rázem z vnitrozemského městečka staly hraničním městem na rozmezí zemských hranic, dělicích Moravu a Dolní Rakousko. Jenže hranice existovala v mapách a na vyznačených hraničních kamenech. Volný pohyb osob nebyl dosud problémem. V den převratu převzali Antonín Švehla a František Soukup Válečný obilní úřad a okamžitě zastavili vývoz veškerých potravin ze země, protože rakouská vláda ještě během října odvážela z Čech zoufale chybějící potraviny do Rakouska. Dosavadnímu četnictvu, které se dalo do služeb republiky, začali pomáhat navrátilí se legionáři, ale hlídání hranic nebylo jednoduché.

Nastal rozpad monarchie, 29. října vyhlásil Chorvatský sněm v Záhřebu samostatný stát společně se Srbskem a Černou Horou, následně se k Čechům připojilo 30. října Slovensko vyhlášením Martinské deklarace a 31. října vypověděla nová uherská vláda smlouvu o vyrovnání z roku 1867, čímž monarchie definitivně zanikla.

Němečtí poslanci ve Vídni vyhlásili už 21. října 1918 tzv. Německé Rakousko (Deutschösterreich), které zahrnovalo v podstatě celé dnešní Rakousko, ale také území s českými Němci souhrnně označované jako Sudety. Na jižní Moravě zabíralo oblast celého okresu Znojmo a Mikulov a sahalo až téměř k Brnu. Brno a Jihlavu, si jako městské enklávy také nárokovalo. Na zasedání krajského sněmu ve Znojmě 3. listopadu 1918 se zdejší Němci rozhodli o připojení této oblasti „Deutschsüdmähren“ o rozloze 1.840 km² k provincii Dolní Rakousko. Žilo zde celkem 173.033 obyvatel, z čehož 92% bylo Němců.

Už během listopadu 1918 začalo československé vojsko obsazovat jižní Moravu a celou oblast obsadilo do 16. prosince 1918. Vídeňská vláda proti tomuto postupu protestovala u spojenců a zástupci obcí zaslali dokonce rezoluci prezidentu Wilsonovi s požadavky na právo sebeurčení, tak jako to bylo umožněno Čechoslovákům a Jihoslovánům.

Ve zprávě určené členům národního shromáždění, sepsané poslanci Špatným, Duškem a Pociskou, z jejich cestě po Slovensku na konci listopadu 1918, se zmiňují i o situaci na jižní Moravě. Obecně byl celkový nedostatek potravin, přičemž na řadě míst zůstávaly plodiny nesklizené a ležely na polích. Na Slovensku převážně zelí, mrkev, brambory. Na Moravě dokonce zůstávala cukrovka, protože některé cukrovary vůbec nezahájily kampaň nebo jen v omezeném rozsahu pro nedostatek uhlí. Na jižní Moravě byla sjednaná demarkační linie, ale docházelo k jejímu narušování z Rakouska. Němci měli zoufalý nedostatek potravin a jidlo dokonce vyměňovali za zbraně. O ty měli zájem Maďaři na Slovensku a často docházelo i ke krádežím potravin nebo hospodářského dobytka, aby je mohli vyměnit za pušky a náboje, které šly obratem do bojů s Čechoslováky. Dokonce vznikly obavy z možného vpádu Němců z Dolního Rakouska pouze z důvodů aprovizčních. Demarkační linii a břehy řeky Moravy hlídala v Hodoníně ustavená Slovácká brigáda v čele s Cyrilem Hluchým. Brigáda měla 113 důstojníků, 3.921 muže, 12 jezdců s koňmi, ale jen 2 děla a 6 strojních pušek. Přitom musela hlídat oblast od Hodonína po Lednici a obsadila i českou část Dolních Rakous, zejména Poštornou, Charvátskou Novou Ves a Hlohovec. Důvodem byla ochrana mostů a tratí pro klíčový železniční uzel v Břeclavi. Přes toto nádraží se valili statisíce vojáků z jižní fronty, nejen Čechů, ale i dalších národností. Brigáda udržovala na nádraží pořádek, ale na Slovensku si na personál stanice značně stěžovali, že je dosud obsazeno německo-židovským personálem, který jim posílá ty nejhorší lokomotivy a obecně dělá obstrukce. To už však byly částečně nálady ovlivňované boji s Maďary, protože na Slovensku nefungovalo poštovní a železniční spojení a zprávy o novém státě pronikaly jen velmi pozvolna. Maďaři, mající např. zásoby mouky využívaly k ovlivnění nálady obyvatelstva a informovali je záměrně odlišně, ale to je jiná kapitola. Naše vojsko bylo poměrně přijatelně zásobováno, ale trpělo nedostatkem zimního oblečení a obuvi. Obavy přicházely se zimou, protože zamrznutím řeky Moravy by hranice s Rakouskem nebylo možné při stávajícím počtu posádky uhlídat. Přesto se Čechoslováci snažili a pořádek si v novém státě uhlídali.

Hlavní prosba civilního obyvatelstva vůči delegaci poslanců, bylo kromě obnovení zásobování, zejména potřeba soudců a politických úředníků. Ti rakouští většinou odešli a systém jmenování nových prostě zkolaboval. Drobné obchody byly zavřené, některé byly vyrabované a těch několik co zůstávalo otevřených nemělo čím zásobovat. Např. 1 kg másla stál 20 K,

Skupina československých vojáků na jižní Moravě, podzim 1918

První čs. dělostřelecký pluk při cestě na jižní Maďarsko, 1919

ale i pro bohaté bylo drahé a chudí si ho nemohli vůbec dovolit. Denní plat běžných vojáků byl pouhé 2 K a 5 K stravného.

V Paříži začala 18. ledna 1919 mírová konference, která přenesla řadu problémů na diplomatickou rovinu. Zásadní pro zdejší oblast bylo určení pevné státní hranice. Podle obvyklých územních dohod měly Valtice zůstat v Rakousku. Jenže čistě z dopravních důvodů, právě díky železniční trati se začala projednávat výjimka. Rakušané při jednání nabídli, že nechají na své náklady postavit na území Moravy novou trať, která by nahradila stávající, ale tato nabídka nebyla přijata. Nakonec byla ve středě 10. září 1919 podepsána Saint-Germainská smlouva, která ukončovala válečný stav a právně určila rozpad Rakouska-Uherska. Stanovila nástupnickým státům jejich nová území a povinnosti. Rakousku určila výši reparací, zakázala zde všeobecnou brannou povinnost a nařídila zrušení továren na zbraně a zničení veškeré výzbroje.

Valtice a tzv. Dyjský trojúhelník připadly nově podle smlouvy Československu. Celé území o rozloze 87 km² bylo začleněno do Země Moravské. Obce Poštorná, Hlohovec, Charvátská Nová Ves se staly součástí politického okresu Hodonín a soudního okresu Břeclav, zatímco Valtice, Úvaly u Valtic a území přidané k obci Sedlec se stalo součástí politického okresu Mikulov. Na tomto území žilo 5.366 Němců a 5.120 Čechů. Smlouva nabyla účinnosti v pátek 16. července 1920. Dosavadní Dolnorakouská správa se odstěhovala do Poysdorfu a v sobotu 31. července 1920 převzali zástupci československé státní správy město Valtice. Už v září bylo zahájeno vyučování v české obecné škole a do konce roku počet dětí prudce stoupl až na 159 českých dětí. Do zdejší oblasti se stěhovali noví státní úředníci. Četníci, železničáři, finanční a pohraniční stráž, učitelé a mnozí jiní.

Hospodářská situace se po válce rychle konsolidovala a díky měnové reformě v roce 1919 se Československá koruna stala jednou z nejstabilnějších měn. Rakouskou korunu naproti tomu zachvátila hyperinflace. Spokojenost zdejších obyvatel, ale byla rozdílná. Někteří byli spokojeni, začalo se jim dařit. Jiní se s pocitem křivdy odtržení od Rakouska nikdy nesmířili a to se projevilo o dvacet let později.

Když se Valtice připojily k Československu, platil již zákon o pozemkové reformě. Prvním z řady byl tzv. záborový zákon ze dne 16. dubna 1919, který stanovil zábor pozemků nad 150 ha zemědělské nebo nad 250 ha celkové půdy. Mělo dojít k rozdělení půdy drobným rolníkům, menším zemědělcům a bezzemkům. Za tím účelem vznikl Státní pozemkový úřad a 30. ledna 1920 vyšel tzv. přidělový zákon, který měl rozdělovat zabraný majetek a též vyšel zákon, který určoval velikost náhrady za zabranou půdu. Lichtenštejnové byli největšími vlastníky půdy na Moravě, když jim patřilo 135.706 ha (to bylo 6,07% území Moravy) a dalších 9.648 ha měli ve Slezsku. Na Břeclavsku bylo 26.401 zemědělských usedlostí s velmi malou rozlohou, téměř 47% z nich mělo rozlohu do 1 ha. Většina půdy patřila velkostatkům. Zájemců o novou půdu bylo přes osm tisíc, ale bylo jim přiděleno pouhých 6.041 ha, přičemž v celém Československu se během reformy přerozdělilo asi 4 miliony ha půdy.

Šlechta a bohatí průmyslníci našli možnost jak svoje pozemky převést z majetku, aniž by se jich vysloveně vzdali. Obvykle pozemky či nemovitosti vložili do majetku nově založené akciové společnosti, za které získali akcie. Také se často v těch už stávajících o takový majetek zvýšil kapitál, tím, že zejména šlechta vložila svoje podniky, např. pivovary nebo lesnické závody. Poměrně hodně půdy získaly cukrovarnické společnosti, protože Agrární strana podporovala rolnické cukrovary, těch bylo na Moravě poměrně dost. Výhoda akciových společností byla rovněž daňová, ale jen z počátku, než stát změnil pravidla. Přesto i díky nostrifikaci vzniklo v letech 1919-1924 několik set nových firem. Svoji úlohu sehrál i poválečný zájem o produkci zdejšího vína, ale důvodů pro vznik bylo více.

Vznikem nového státu se totiž objevila i problematika hranic. Dovoz a vývoz zboží byl zdoluhavý a zatížený celními poplatky. Tím, že se Valtice a zdejší vinice dostaly na druhou stranu hranice, nemohla se tuzemská produkce dostat tak snadno do Vídně nebo i dál. Za války se vinařství Charlese Heidsiecka v Remeši, specializované na výrobu šampaňského ocitlo v troskách, stejně jako celé město zničené bombardováním a tak jeho firma hledala, kde by mohla případně zavést náhradní produkci.

Vinař Charles Heidsieck založil svůj podnik v roce 1851 a usadil se v Remeši, která patří do regionu Champagne. Záhy se jeho šampaňské dostalo na královské stoly. Holandský, Belgický, Lucemburský, Švédský, Anglický a Bavorský král mu udělili titul dvorního dodavatele, stejně jako rakouský císař František Josef I. Víno od Heidsiecka nechybělo na stolech významných evropských rodů, tedy ani u Lichtenštejnů.

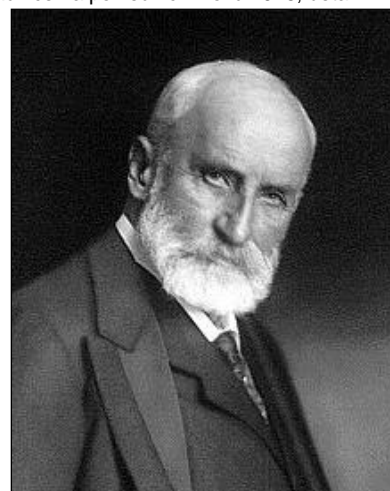
T5269 – Nádraží Severní dráhy Ferdinandovy v Břeclavi, 1920

Zámek a obecná a měšťanská škola ve Valticích, 1920

Valtická radnice na pohlednici z roku 1916, detail

Johann II. von und zu Liechtenstein (1840-1929)

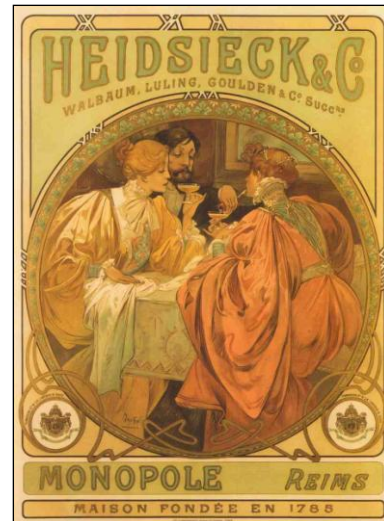
Pozornost firmy Heidsieck & Co. se po válce obrátila na jih Moravy, konkrétně do Valtic. Zdejší vína se totiž pro výrobu šampaňského velmi dobře hodila. Stejný nápad mělo i neméně proslulé vinařství, založené Robertem Schlumbergerem ve Vöslau. Oba podniky začaly pracovat na myšlence založení samostatné firmy v Československu. Už na jaře 1922 se začalo s přípravou. Hlavní bylo zajistit smlouvy na produkci vína. Nepodařilo se koupit vlastní sklepy a vinice, ale došlo k dohodě o pronájmu knížecích lichtenštejnských sklepů, konkrétně křížového sklepa a také od zdejší správy panství byly pronajaty vinice. O koncesi ke zřízení společnosti požádali v polovině roku 1923 čtyři zakladatelé, z nichž jeden musel být občanem Československa. Tím byl Václav Kleinhampl, velkoobchodním vínem v Praze, dále JUDr. Otto Schlumberger z Vídně, Mieczyslaw Zylbermann-Kowalski, generální inspektor firmy Heidsieck a sama firma Walbaum, Goulden & Compagnie, successeurs de Heidsieck et Compagnie in Reims.

Jméno společnosti bylo zvoleno „Société Vinicole, spojené vinné závody akc. spol.“ a její ustavující valná hromada byla svolána na úterý 23. října 1923 od 16.00 hod. do hotelu „U modré hvězdy“ v Praze, podle notářského zápisu konané v pokoji č. 12.

Souhlas s návrhem stanov a povolení ke zřízení společnosti vydalo ministerstvo vnitřní 20. října 1923 ve shodě s ministerstvy zemědělství, obchodu a financí. Základní kapitál společnosti byl ustaven ve výši 2.000.000 Kč rozvržený do 10.000 kusů akcií na majitele po 200 Kč, přičemž mohly být vydány hromadné akcie po 25 kusech. Na každých 25 akcií připadal jeden hlas. Upisovatelé akcií museli složit kromě hodnoty akcií také 15% ažio, tedy celkem 300.000 Kč k volnému použití společnosti, sloužící na krytí zřizovacích výdajů. Kurs akcie byl tedy 230 Kč za akcii. Taková částka na zřizovací výdaje byla neobvykle vysoká, ale odůvodnění zaznělo ve zřizovací zprávě. Dokonce se uvádí, že přípravné práce, právní služby, tisk akcií a další náklady se vznikem firmy vyjdou asi na 400.000 Kč.

Vznik společnosti trval déle, než si zřizovatelé představovali a jelikož chtěli stihnout vinařskou sezónu s dodávkami jejich vína zákazníkům, museli podniknout nezbytné přípravné práce pro otevření závodu, protože sklizeň již chtěli mít ve své režii. Nejprve byly podepsány smlouvy s knížecí správou. Jenže kapitál nebylo možné ještě použít a tak byla pro financování uzavřena smlouva o úvěru s Českou komerční bankou. Ta také prosadila do správní rady své zástupce. Dále pak byly uzavřeny smlouvy o zastoupení s firmou Heidsieck & Cie, Monopole S.A. z Remeše, vinařstvím R. Schlumberger z Vídně a Vöslau a firmou Fr. Cinzano z Turína. Smlouvy zajišťovaly odběr zdejší produkce vína a současně jí umožňovaly nakupovat výhodně produkci smluvních firem k další distribuci po celém Československu.

Ustavující valné hromady se účastnilo devět upisovatelů, kteří osobně nebo prostřednictvím plné moci zastupovali 7.045 akcií což představovalo 281 hlas. Podle upisovacích prohlášení mělo být původně sídlo firmy v Praze, ale nakonec bylo zvoleno sídlo přímo ve Valticích. Celý kapitál byl upsán jen vybranými zájemci, kterých bylo dvacet a byli ze tří skupin. Šlo o obchodníky vínem a restaurátéry, dále o vysoce postavené úředníky knížecí správy Lichtenštejnů a největšími akcionáři byli zahraniční vinařské firmy. Hlavním akcionářem byla firma Heidsieck & Co., která měla 46% akcií. Podle zákonů, ale nemohla mít žádná kapitálová společnost ze zahraničí více než polovinu akcií, výjimku tvořili fyzické osoby a tak firma Heidsieck formálně nechala větší část akcií upsat svým generálním inspektorem Zylbermannem-Kowalskim. Ten společně s JUDr. Otto Schlumbergerem měl od firmy plnou moc k jednání na ustavující valné hromadě i k úpisu akcií a složení peněz. Takže majoritní uskupení Heidsieck a Schlumberger ovládly celkem 74,00% akcií a skupina osob z panství a známých knížete včetně jeho samého ovládla 19,75%, velkoobchodníci a vináři pak měli 6,25% akcií. Podrobné složení akcionářů, kteří upsalí celou emisi akcií je uvedeno v tabulce.

Firemní plakát od Alfonse Muchy, 1901

Hotel Modrá hvězda v Praze, majitel Gustav Croy a Jindřich Vogl

Interiér jednoho z pokojů v hotelu Modrá hvězda, není to však č. 12

Jméno akcionáře	kusů	podíl
František Budka, nádražní restaurátér, Liberec	25 ks	0,25%
JUDr. Ignaz Hausschild-Fritsch, tajný rada, Wien	25 ks	0,25%
Karel Köhler, obchodník vínem, Opava	25 ks	0,25%
František Krešl, centrální lichten. ředitel, Koloděje	25 ks	0,25%
Josef Martin, kabinetní liechten. ředitel, Valtice	25 ks	0,25%
Karel Schiller, knížecí lichtenštejnský ředitel, Valtice	25 ks	0,25%
Antonín Svoboda, Plzeň	25 ks	0,25%
Richard Zatloukal, knížecí vrchní účetní, Olomouc	25 ks	0,25%
Václav Čížek, majitel baru Astoria, Praha	50 ks	0,50%
JUDr. Viktor Kaplan, advokát, Praha	100 ks	1,00%

Jméno akcionáře	kusů	podíl
Jan II. kníže Liechtenstein, Bučovice	150 ks	1,50%
Paul Gülcher, Wien IV.	200 ks	2,00%
Hanns von Kniep, dvorní komorní ředitel, Wien	200 ks	2,00%
Alexander princ Croy, Wien	250 ks	2,50%
Benno Schiller, ředitel vinných sklepů, Valtice	450 ks	4,50%
Alfred Bondy, majitel kavárny Corso, Praha	500 ks	5,00%
JUDr. Jindřich hrabě Taaffe, zámek Nalžovy	500 ks	5,00%
Heidsieck & Cie., Paris	2.030 ks	20,30%
M.Zylbermann-Kowalski, inspektor fy Heidsieck	2.570 ks	25,70%
JUDr. Otto Schlumberger, průmyslník, Wien	2.800 ks	28,00%

Složení akcionářů se v průběhu let měnilo, protože malá část akcií od drobných akcionářů se prodávala. Majoritní podíly byly stále v pevných rukách, byť časem došlo k posílení většinových pozic skupiny okolo knížete Lichtenštejna a dalších osob.

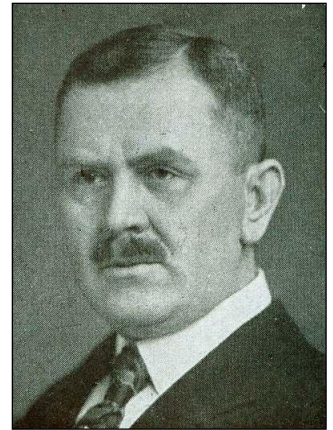
JUDr. Jindřich Taaffe (1872-1928)

Alfred Bondy (1873-1933)

JUDr. Norbert Gross (1895-1951)

Václav Kleinhampl (1879-1933)

Valnou hromadou byla zvolena také první správní rada. Do jejího čela byl jmenován JUDr. Jindřich hrabě Taaffe, majitel zámku Nalžovy, 12. vikomt Taaffe a baron Ballymote. Tento rod pocházející z Irska se usadil v Čechách. Jeho otec Eduard Taaffe byl plných 14 let předsedou předlitavské vlády. V roce 1917 byl hrabě králem Jiřím V. zbaven svého titulu, jako muž stojící na nepřátelské straně, ale po válce mohl o požádat o jeho vrácení, měl tu možnost. Zákonem č. 61/1918 Sb. byly u nás šlechtické tituly zrušeny a v roce 1919 i v Rakousku.

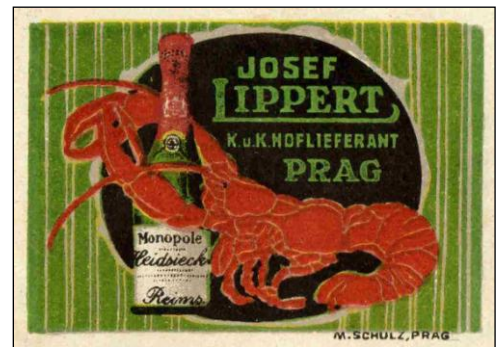
Místopředsedou byl jmenován známý pražský velkoobchodník a lahůdkář Josef Lippert. Němec, který se narodil v roce 1861 v Žatci. V roce 1892 koupil v ulici Na Příkopě obchod s lahůdkami a vybudoval z něj nejproslulejší podnik v Praze. Před 1. světovou válkou se stal c. k. dvorním dodavatelem.

Dalšími členy pak byl Alfred Bondy, majitel kavárny Corso a velkokavárny Lloyd z Prahy, dále velkoobchodník Václav Kleinhampl, majitel lahůdkářství a později restaurace, kavárny a automatu a paláce Metro na Národní třídě. Byl nejen jedním z koncesionářů, ale také zástupce České komerční banky, která poskytla úvěr při vzniku společnosti. Za banku byli ještě jmenováni její ředitel Pavel Sauer a prokurista JUDr. Norbert Gross. Za skupinu z okolí knížete byl zvolen Alexander princ Croy velkostatkář na panství Staré Buky u Trutnova, baron Josef Gautsch a Josef Soyka z Valtic. Vinařské podniky zastupoval průmyslník dr. Otto Schlumberger z Vídně a firmu Heidsieck & Cie její generální inspektor Mieczyslaw Zylbermann-Kowalski. Podle stanov měla mít správní rada nejméně 8 maximálně však 12 členů, kteří byli voleni na dobu 5 let, přičemž nebyla stanovena podmínka, že by museli být současně akcionáři společnosti, což se občas od členů správních rad vyžadovalo.

Předmětem podnikání společnosti Société Vinicole byla výroba šumivých vín, jejich prodej a koupě, stejně tak tuzemských i cizozemských vín a lihovin všeho druhu. Dále pak nabytí a prodej průmyslových závodů tohoto druhu a účastí na takových podnicích včetně převzetí zastoupení a komisionálních skladů smluvních partnerů a v neposlední řadě nezbytná výroba tesařských a bednářských příslušenství a lahvových obalů. Sudy, které si firma vyráběla byly stále jejím majetkem a zákazníci je museli do 3 měsíců vrátit, jinak společnost žádala o jejich zaplacení. Láhve byly započítány v ceně vín a sektů, ale firma vyplácela peníze, pokud je někdo do Valtic vrátil. Za jednu litrovou láhev od vína 1 Kč, za objem 0,70 l to bylo 70 haléřů. Stejnou cenu vyplácela za litrovou láhev od šampaňského a za 1/2 litrovou 40 haléřů za láhev.

Společnost si pronajala od knížete Lichtenštejna za roční nájem 30.000 Kč jeden z jeho dvou sklepů. Zámecký sklep z roku 1430 si kníže ponechal, ale křížový sklep z roku 1640 pronajal. Vinařství bylo přebudováno podle francouzského typu k výrobě šampaňského. Křížový sklep je svým založením opravdu unikátní. Je dlouhý 136 metrů, jeho kratší rameno má délku 90 metrů. Chodby jsou široké 6 metrů a vysoké 5 metrů, takže umožňovaly uskladnit až 905.000 litrů vína.

Závod ve Valticích se stal hlavní základnou pro výrobu sektů podle vzoru firmy Heidsieck z Remeše. Vyráběly se také vína klasických odrůd, ale větší část produkce směřovala k sektům vyráběných převážně šampaňskou metodou kvašením přímo v láhvi. Také za tím účelem byly ve sklepech postaveny sklopené dřevěné desky pro kvašení jednotlivých lahví podle francouzského vzoru. Firma Société Vinicole produkovala sekty ve velkém a dosáhla v tomto oboru skutečně pozoruhodných

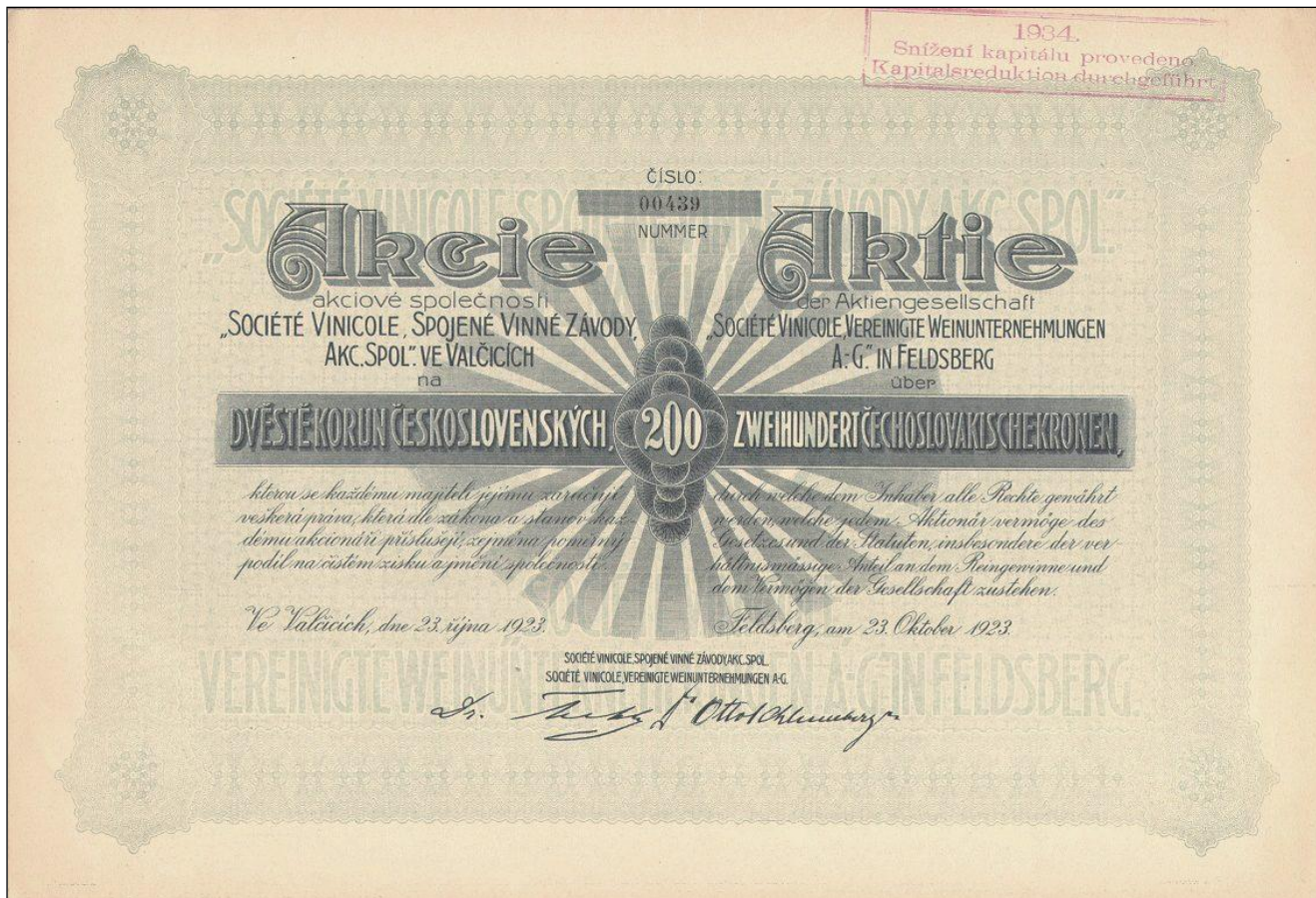
Reklama firmy Lippert s lahví sektu od Heidsiecka

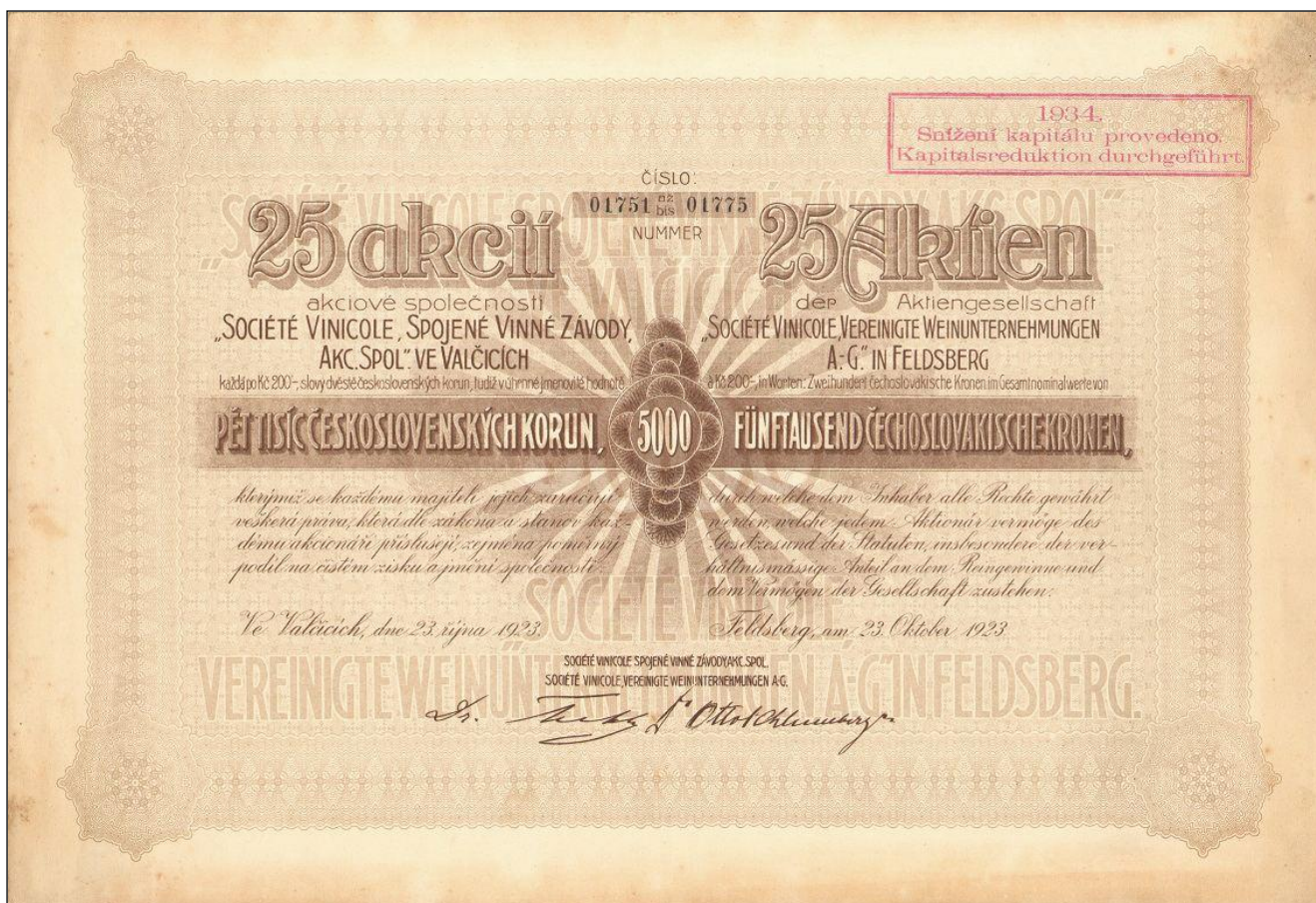
Původní vchod do Křížového sklepa, asi okolo roku 1900 (MSV)

T8676 – Dobový reklamní pohled firmy s motivem Křížového sklepa, 1925

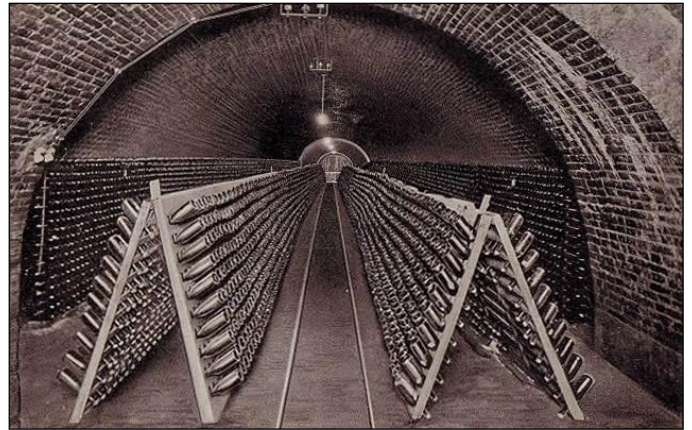
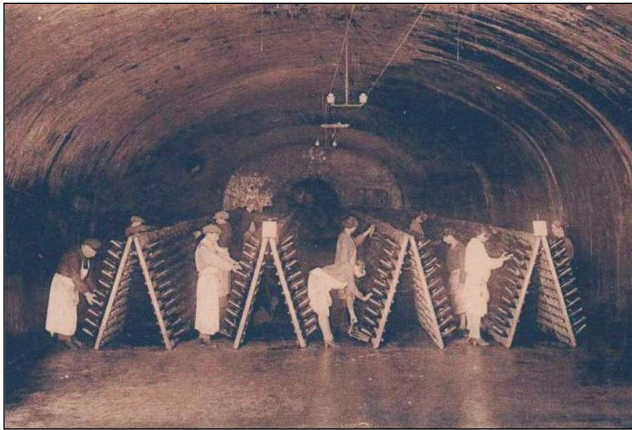

A0566 – Akcie firmy Societé Vinicole, spojené vinné závody, akc. spol. ve Valticích na 200 Kč emise z 23. 10. 1923, tiskárna neuvedena

A1584 – Akcie firmy Societé Vinicole, spojené vinné závody, akc. spol. ve Valticích na 25x200 Kč emise z 23. 10. 1923, tiskárna neuvedena

(Podle dobových zvyklostí a rozložení podílů akcionářů se dá předpokládat, že akcií po 200 Kč bylo vytištěno 500 ks, nejvýše 1.000 ks. Hromadných akcií po 25 ks bylo vytištěno asi 360 až 380 ks. Následkem snížení kapitálu o polovinu v roce 1934 došlo ke zničení zejména hromadných akcií. Výskyt 200 Kč akcií je velmi řídký a hromadné se prakticky vůbec neobjevují.)

Sklep firmy G. H. Mumm & Co. vyrábějící sekt metodou Champagne a k porovnání pohled do Křížového sklepa firmy Société Vinicole, asi 1935

vysledk , díky bohat m zkušenostem vinařství Heidsieck v Remeři a R. Schlumbergera z V slavy. Tato dolnorakousk  firma j  v roce 1842, jako prvni ve středn  Evropě, začala s výrobou sekt  podle francouzského vzoru. Pro Société Vinicole bylo velmi dobře zvoleno i sídlo, p rmo ve Valticích, byt' p vodn  byla navržena Praha. V ní později neofici ln  sídlo opravdu bylo. Blízkost j zezn ho uzlu Břeclavsk ho n draz  byla společnost navázána prakticky na celou Evropu a cel  zdejř  okolí, z toho nakonec seřlo. Société Vinicole byla vůbec prvni firmou v Československu, kter  uvedla na trh sekty vyroben  u nás podle způsobu z francouzsk  oblasti Champagne a současně je prodávala na tuzemsk m trhu za p ijateln  ceny.

Vinice rodu Liechtenštejn  v nedalek m Poysdorfu, 1928

Dovětek u jména firmy „spojen  vinn  závody“ značilo spojeni obou zahraničních firem, než to, že by se jednalo o více z vod . Nutno dodat, že p vodn  záměr byl ziskat vřechny kn zec  sklepy a p koupit i dalř  vinařství, z toho nakonec seřlo. Société Vinicole byla vůbec prvni firmou v Československu, kter  uvedla na trh sekty vyroben  u nás podle způsobu z francouzsk  oblasti Champagne a současně je prodávala na tuzemsk m trhu za p ijateln  ceny.

Obchod Václava Kleinhampla ve své vánoční nabídce z roku 1923 nabízel zákazníkům následující druhy a ceny řampaňsk ho:

Heidsieck – Monopole (origin�ln� balen�)	1 l	80,00 Kč
Heidsieck – Monopole (tuzemsk� plnění)	1 l	68,60 Kč
Heidsieck – Red top (origin�ln� balen�)	1 l	85,00 Kč
Heidsieck – Red top (tuzemsk� balen�)	1 l	68,60 K�
G.M.Mumm – Carte blanche (orig. balen�)	1 l	75,00 Kč
Mošt & Chandon	1 l	80,00 Kč
Vöslauer Goldeck demi sec (tuzemsk�)	1 l	42,50 Kč
Francisco Cinzano Cia – Vermouth	1 l	25,00 Kč

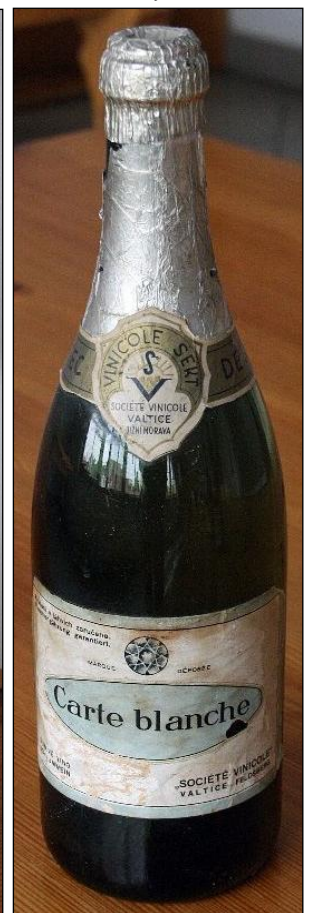
K originálním lahv m se jeřt  p po t vala p r zka v berních známkách a to a každých 5 Kč z ceny láhve se p po etlo 1,10 Kč. Origin ln  řampaňsk  Monopole vyřlo na 97,60 Kč, kdežto to plnění v tuzemsku bylo o 15% levn jř  a stálo 83,00 Kč

Společnost se na trhu uvedla a prosadila několika značkami jako Old England, American Star, Tisane nebo Carte Blanche. Sou asn  díky uzavřen m smlouvám měla v hradn  právo k licenční výrobě jakostních sekt  značky „M.M.Sekt“ nebo „Goldeck“. Tento sekt se vyráběl ve Vöslau z odrůdy Veltlínské zelen . Ve 30. letech firma zavedla domácí jakostní známku „Vinicole-sekt“. Mimo sekt  jeřt  produkovala i neřumiv  vína prod van  pod značkou Vinicole-víno. Nejrozř ven jř  odrůdou byl Valtick  ryzlink, Sylvánské, Veltlínské a Blatensk , ale i cizozemsk  vína jako Tokaj, v slavsk , moselsk  nebo r nsk , ale také značky z Bordeaux. Produkce řampaňsk ho dosahovala téměř konstantě přes 40.000 lahví ro n .

B jn  víno se zp o t ku prodávalo jen v lahvích, ale od roku 1926 se začalo nabízet sudov  víno a dokonce bylo upřednostňováno před prodejem jednotlivých lahví, se kterými byla v řř  starost.

Nezanedbateln  byl také dovoz řampaňsk ho, vín a lihov n z mateřských a smluvních firem. Pom rn  obl ben  byl sekt Victor Clicquot, G. H. Mumm nebo Pommery & Greno. Z italsk  produkce pak dodnes vyr b n  Asti Spumante Cinzano.

O obchodní záležitosti se staral Kamil Friedländer, vyhl šen  obchodník a majitel velkoobchodu s vínem v Praze. Po vzniku firmy, byl jmenován jejím obchodním ředitelem. Narodil se 9. březn  1879 v Karln  jako prvorozen  syn v rodině j dovsk ho obchodníka Josefa Friedländera pocházejícího z Rataj  nad Sázavou. On sám vřak zůstal později bez vyzn n . Brzy se vydal také na obchodnickou dráhu nejprve jako p ru i , později jako obchodní cestující, aby si nakonec otevřel vlastn 

P vodn  dochovan  láhve sekt  z přelomu 20.-30. let (MSV)

Kamil Friedländer (1879-1928)

JUDr. Emil Hirsch (1875-1940)

Benno Johann Schiller (1885- ?)

Vinař při práci se zátkou, asi 1935 (R. Schlumberger, Bad Vöslau)

živnost obchodního jednání smíšeným zbožím. V roce 1903 byl odsouzen do vězení na tři dny pro přestupek podvodu, ale nakonec mu byl trest prominut a zahlazen. Usadil se až po svatbě s o šest let mladší Cecílií Chudobovou. V roce 1919 si založil obchod lihovinami a velkoobchod vínem. Obdržel generální zastoupení firmy Francesco Cinzano Cia Vermouth v Turíně a výrobce šampaňského firmy Louis Girardot & Co. v Epernay. Po vzniku Sociétés Vinicole jí nabídl své služby a měl velký podíl na uzavření obchodních smluv s firmou Cinzano. Mezi svými odběrateli a známými pak nabízel i část akcií firmy, což mělo význam v jedné pozdější aféře. V tuto chvíli, ale ještě nebyl ani ve správní radě.

Nejvyšším orgánem každé akciové společnosti je její valná hromada. Ta první řádná byla svolána na sobotu 20. června 1925 do jejího sídla ve Valticích (tehdy ještě uváděných jako Valčice). Kanceláře společnosti byly zpočátku v domě č. 23. Valné hromady se účastnili podle prezenze akcionáři mající celkem 4.670 akcií, tedy necelá polovina kapitálu. Podle programu se projednávaly hospodářské výsledky a také první změny, které nastaly ve správní radě.

Podle výroční zprávy za rok 1924 činily zřizovací výdaje 131.249,61 Kč a náklady spojené s adaptací sklepů přizpůsobovaných výrobě sektů dalších 159.314,26 Kč. Celkové příjmy byly 473.190,15 Kč, čímž vznikla ztráta ve výši 182.626,28 Kč, převedená do dalšího roku.

Mezi body projednávaných k hospodaření byl poprvé předložen i návrh na možné zvýšení kapitálu vydáním dalších akcií, ale návrh zazněl při diskuzi bez konkrétní výše a podmínek a nebyl součástí navrženého programu, takže se o něm ani nehlasovalo.

Naopak jedním z pevných bodů byly změny nastalé ve správní radě od jejího založení do konání valné hromady. Už v lednu 1924 rezignovali zástupci za Českou komerční banku, JUDr. Gross, Sauer a Kleinhampfl, protože úvěr poskytnutý před založením společnosti byl vyrovnán. Banka nevladla žádné akcie a k jednání o dalším úvěru byla spíše odmítavá. Nebyl tak důvod, aby měla nadále své zástupce ve vedení. Na jejich místa byli kooptováni dva zástupci lichtenštejnské správy. Jednak to byl knížecí vrchní účetní Richard Zatloukal z Olomouce a druhým byl tajný komorní rada Hans von Knipen, ředitel knížecího kabinetu z Vídně. Ten se také stal vedoucím obchodních záležitostí ve správní radě.

Třetím jmenovaným členem byl pražský advokát JUDr. Emil Hirsch. To byl klíčový muž ve zmíněné aféře, jenž se stal na popud Friedländera akcionářem společnosti. Po odvolání zástupců z banky došlo ke změně stanov s tím, že členy správní rady mohou být jen ti, co vlastní akcie. Hirsch tuto podmínku splňoval. Zanikla tím podmínka, která na začátku firmu odlišovala od jiných akciověk, zřejmě doplněná na přání banky, která neměla žádné akcie.

V září 1924 proběhla další kooptace za zemřelého barona Gautsche a na jeho místo byl jmenován Karl Schiller, ředitel velkostatku ve Valticích. Za odstoupivšího Josefa Soyku nebyl už jmenován nikdo. Počet členů byl v mezích potřebných členů, a už se nezvyšoval. Všichni v průběhu roku kooptováni členové byli valnou hromadou do správní rady potvrzeni.

Správní rada také na svém zasedání 20. ledna 1924 rozhodla u udělení práva prokury dvěma dosavadním zaměstnancům. Prvním byl Antonín Weiland, vrchní sklep mistr, který se staral o chod křížového sklepa. Tím druhým byl úředník Benno Schiller, který byl současně jmenován ředitelem společnosti. Od 1. ledna 1926 měl pevný plat 4.000 Kč měsíčně.

Během let 1924-1925 se firma pokoušela sjednat nové možnosti úvěru, ale v té době velká většina bank krachovala nebo měla existenční potíže a ty, co stály pevně na nohou neměly o úvěr vinařské společnosti zájem. Rezervní fond, vzniklý při založení podniku byl tvořen státní moučnou půjčkou. Podle výsledků bilance k 31. srpnu 1924 mohla společnost požádat o uvolnění ministerstvo financí a dluhopisy prodat, čehož později využila.

Ke konci roku 1925 se začaly projevat určité nesrovnalosti, zejména v provozu křížového sklepa. V lednu 1926 byla zahájena kontrola, která zjistila, že zásoby a stav sudů neodpovídá a některé výrobní úpravy nebyly vůbec dokončeny. Weiland nedokázal vysvětlit důvod stavu a došlo tak k rozdílu nejen fyzickým, ale i názorovým. Okamžitě mu byla odejmuta prokura a po vzájemné dohodě předána šestitýdenní výpověď a k 1. dubna 1926 byl propuštěn ze služeb, kdy se musel vystěhovat z naturálního bytu. Správní rada dlouho řešila, kdo by měl být na jeho místo dosazen. JUDr. Otto Schlumberger prosadil, že pozice vrchního sklepmistra a provozního ředitele nemusí být nutně obsazena, že bude dostačující jmenovat jen nějakého schopného vinaře. Vybrán byl zaměstnanec Georg Rebl, který byl od doby zahájení kontroly pověřen za Weilanda dočasnou správou sklepa a celého provozu vinařství a po jeho odchodu vykonával jeho práci, ale bez titulu vrchního sklepmistra.

Problém, který způsobil Weiland společnosti neměl katastrofální dopad, ale přece jen se na ztrátě za rok 1925 a částečně i za rok 1926 projevil. Bylo třeba využít daňovou rezervu ve výši 87.999,61 Kč jako mimořádný příspěvek do rezervního fondu.

Během roku 1926 se podařilo ztrátu poměrně dobře sanovat, k čemuž dopomohly rozdíly při obchodování se zahraničím a kurzovní zisk na francouzských francích a italské liře. Správní rada také přijala podrobnou zprávu o prodeji lahvového vína a příznivé trendy pro další prodej. Dr. Schlumberger předložil návrh prodávat i sudové víno, protože do budoucna nemusí být dosavadní trend tak pozitivní, což se ukázalo později, zejména v době krize.

Ukázky kolků. První na šumivé víno je emise z roku 1919, druhý na dávku z vína v lahvích z roku 1923

Před svoláním valné hromady v roce 1926 odstoupil Josef Lippert s uvedením, že by se chtěl více věnovat vlastnímu podniku. Svoje lahůdkářství přeměnil na pobočku firmy Julius Meinl, v jejíž správní radě dál pracoval. Na jeho post místopředsedy správní rady byl zvolen JUDr. Otto Schlumberger. Současně byla kooptován Kamil Friedländer.

Podle obchodní zprávy za rok 1926, i přes škodu způsobenou Weilandem a úsporám díky kurzovnímu rozdílu se podařilo podnik dostat z červených čísel, byť byla zmíněna ztráta nepřevyšující 2% z obrátu firmy. Největší zatížení představovaly daně a nedoplatky na dani. Zde se nabídl člen správní rady JUDr. Hirsch, že se pokusí jednat s berní správou o snížení výše předepsaných daní a prominutí některých starších nedoplatků. Současně navrhl, aby se každé tři měsíce nedoplatky pečlivě kontrolovaly a mohlo se tak lépe bilancovat pro případné rozhodnutí o povolení dalšího úvěru bankami. Upřímná snaha JUDr. Hirsche, pomoc vedení podniku, narážela na poněkud netypické obchodní záležitosti, které byly výhradně v rukou JUDr. Schlumbergera. Střet jejich vzájemných pohledů na věc na sebe nedal dlouho čekat.

Zájem vinařství Schlumberger se s mnoha ostatními podniky, které rodina ovládala, překrýval a příliš se nehledělo na jejich zájmy. Když bylo třeba někde koupit víno, hned se koupilo. Zda to zaplatila mateřská firma nebo ovládaný podnik, to bylo v danou chvíli jedno a forma vyúčtování v rámci půjček mezi firmami celou věc jen zamžila. Nejen tyto transakce, byly zřejmé o odmítavém postoji bank o úvěry. Société Vinicole se občas ocitla i v hledáčku státního zastupitelství a soudů. Právník a bankéř Otto Schlumberger, ale věděl jak na to.

Okresní soud v Mikulově zahájil 29. ledna 1927 trestní řízení proti řediteli firmy Benno Schillerovi pro přestupek padělání vína podle zákona o potravinách a zákona o víně. Ten byl obviněn z toho, že označil víno pro slovenský trh jako „šumiacie víno“ (tedy sekt), ale ve skutečnosti se jednalo o „peniace víno“ tedy uměle syčené. Přitom etiketa uváděla zaručené kvašení v lahvích, ale podle rozboru Státního výzkumného ústavu v Bratislavě bylo zjištěno, že víno bylo pouze impregnované kyselinou uhličitou. Na pondělí 31. října 1927 bylo svoláno hlavní líčení, kam byl jako významný svědek přizván Kamil Friedländer. Ten už byl v té době vážně nemocný a pobýval v lázních nebo sanatoriích a jednání se nemohl účastnit. K soudu se už nedostavil a zemřel 12. listopadu 1928 v pražském sanatorium Sanopz. Rozsudkem soudu bylo poté nařízeno nové jednání. Ale ze spisů už nevyplývá jak celá záležitost dopadla.

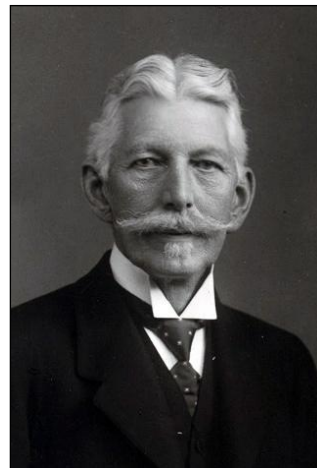
Podobnou záležitostí bylo i jednání proti zákonu o nekalé soutěži, když JUDr. Schlumberger údajně nakoupil víno, které pak označil jako „Goldeck“ a Vöslavské víno“ a pod touto značkou je prodával jménem Société Vinicole, což státní inspektor předal opět státnímu zastupitelství. Většina těchto afér se dostala na světlo až při onom sporu s Hirschem.

Ten vyvrcholil na 4. řádné valné hromadě konané ve Valticích ve čtvrtek 10. května 1928 za účasti akcionářů, kteří složili 7.950 ks akcií, což představovalo 318 hlasů. Hned při prvním bodu programu vystoupil JUDr. Emil Hirsch se svou připomínkou a navrhl, aby se odložilo konání této valné hromady a zasedla správní rada, která by prověřila bilance, smlouvy o pohledávkách a závazcích a jiné nesrovnalosti, zejména dluh společnosti vyplývající z licenční smlouvy s vinařstvím Schlumberger.

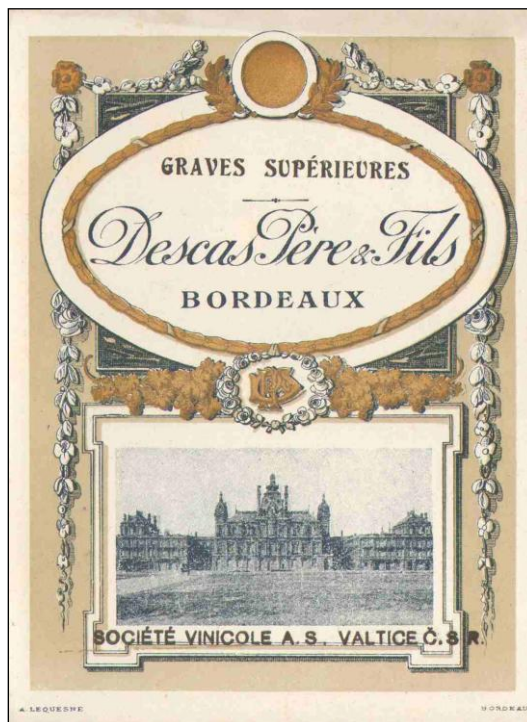
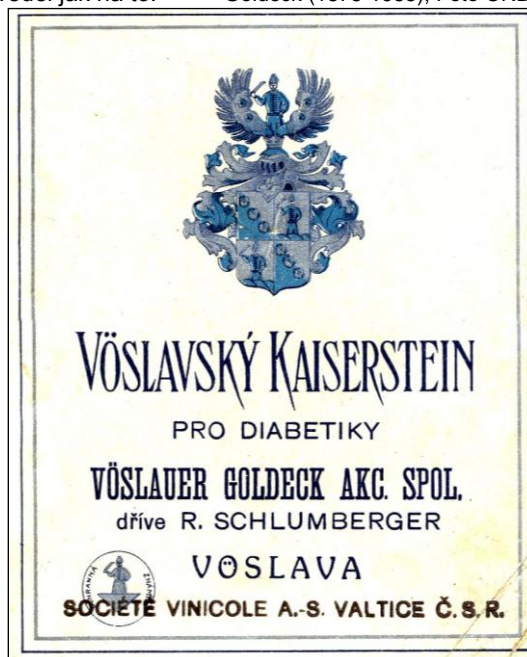
Současně navrhl prověřit všechny obchodní smlouvy s Friedländerem, Schlumbergerem a firmou Vöslauer Goldeck A.G., i ty s velkoobchody August Schneider a František Leibenfrost & Cie v Praze a bar Alhambra. Domníval se, že provázané obchody všech těchto firem poškozují zájmy Société Vinicole a navrhoval, ale byly doklady předány do rukou Jeho Jasnosti knížete Lichtenštejna a jeho účetním odborníkům, kteří zajistí provedení správného vedení účetnictví. Prý od založení firmy docházelo k zaúčtování nejasných pohledávek, které byly vloženy do majetku společnosti, ale které nebyly ve skutečnosti žádnými aktivy.

Připomínek měl Hirsch mnohem více a přednesl dlouhé vyjádření ke kterému se vyjádřil předseda valné hromady JUDr. Otto Schlumberger. Ten prohlásil, že podle stanov není možné měnit program hromady, ani zařazovat nové body k jednání, pokud takovou změnu nenavrhne osoba, které mají více než 10% akcií, a že žádost nebyla podána včas, před konáním valné hromady, což Hirsch neudělal a nezastupuje ani tak velký podíl akcií. Valná hromada tím odmítla jeho slovy o návrhu jednat. JUDr. Hirsch se ohradil, že s takovým výrokem nesouhlasí a na protest odešel z valné hromady. Ještě však stačil upozornit, že podá určovací žalobu na neplatnost svolání valné hromady, což nakonec neudělal.

Po Hirschově odchodu z jednání vystoupil ředitel Richard Zatloukal a pronesl, že jeho námítky jsou neopodstatněné. Údajně je mu dobře známo, že „pozůstává usnesení sklep a inventář jakož i správu dání prohlédnout znalci.“ Jmenovitě pak vyvracel existenci jakékoliv fiktivní pohledávky. Žádná taková prý neexistuje, ve sklepech je vše řádně vedeno a po aféře s Weilandem bylo vše prohlédnuto znalci. Tím byl Jakub Košťál a Rudolf Nejedlík, kteří našli vše v pořádku a konstatovali, že dřívější sklepmistr nezpůsobil nějakou závažnější škodu. Jisté drobné

JUDr. Otto Schlumberger von Goldeck (1875-1955), Foto ÖNB

Zahraniční etikety s přítkem jména firmy jako prodejce

Dividendový kupón č.6, za rok 1928, který nebyl již nikdy vyplácen, stejně jako ty následující >

nesrovnalosti prý byly při vnitřní kontrole vyřešeny. Obchodní knihy prošel znalec Dr. Fritz Ebert z Prahy a ten konstatoval, že se firma rozhodně nenachází v úpadku, ani nemá jiné problémy, které by podobné vývody naznačovaly. Přesto zde zůstává otázka, proč musel sklep mistr Weiland opustit svoje místo, pokud šlo jen o drobné nesrovnalosti. Každopádně v tomto ohledu

se celá aféra zametla pod koberec. Hirsch nebyl zastáncem podobných praktik a proto se už před konáním valné hromady rozhodl na svoji funkci člena správní rady rezignovat. Na valné hromadě se pak projednaly i další abdikace. Z rady vystoupil von Kniep, Zylbermann-Kowalski a také Richard Zatloukal a Karl Schiller, ale ti poslední dva byli znova zvoleni.

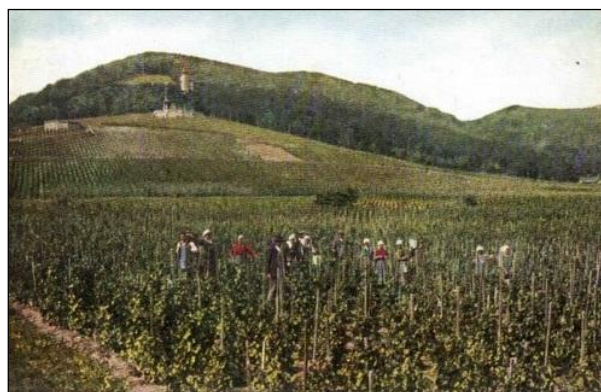
Předseda valné hromady pak v rámci bodů valné hromady dále navrhl, aby bylo jednohlasně usneseno vyplacení prvních dividend. Za rok 1927 bylo dosaženo zisku 120.894,73 Kč. Po provedení odpisů navrhl vyplatit celkem 100.000 Kč, tedy 5% dividendy, tj.10 Kč na akcii a zbytek přidělit do rezervního fondu. Návrh byl opravdu přijat a firma vyplatila své první, ale také jediné dividendy ve své existenci.

Do usnesení se dostal opětovný návrh JUDr. Schlumbergera, aby se vzhledem k stále se vzrůstajícímu podniku, který dobře prosperuje provedlo zvýšení kapitálu na 3.000.000 Kč vydáním nových akcií. V tomto duchu bylo přijato i usnesení, zmocňující správní radu, aby během tří let případně zvýšení provedla. Nikdy to ale provedeno nebylo. Na konci valné hromady, bylo navrženo prohlášení, aby valná hromada vyslovila vzhledem k útokům JUDr. Hirsche podporu a plnou důvěru pánům Schlumbergerovi a Zatloukalovi, což bylo rovněž jednomyslně schváleno.

JUDr. Emil Hirsch opravdu podal před konáním valné hromady, 29. dubna 1928 návrh ke Krajskému soudu ve Znojmě. V něm Hirsch navrhl, aby bylo společnosti uloženo k datu konání valné hromady doložit osvědčení, kteří akcionáři složili které akcie, podle čísel na uvedených místech složení. Ve svém zdůvodnění uvádí: „Při založení akciové společnosti, zvláště po vydání akcií byla řada osobností, mezi nimi Dr. Otto Schlumberger, Videň, jakož i haličský příslušník, jistý Silbermann, kteří měli většinu akcií. Zda oba tyto pánové své akcie skutečně a hotově zaplatili, o tom nepodávají obchodní knihy přesného vysvětlení. Akciová společnost ocitla se spekulací ve francouzských francích již v první obchodní roce v neutěšeném hmotném stavu a obchodní zástupce firmy Sociétés Vinicole pan Kamil Friedländer přiměl řadu osobností ku koupi akcií, mezi nimi i mně.“. Dále pokračoval, že na doposud konaných valných hromadách byla sice protokolárně zjišťována způsobilost valné hromady usnášet se, aniž však prý bylo zjištěno zda se majitelé akcií vykážou, zda a kolik jich každý má. Na poslední konané schůzi správní rady byl většinou členů přijat program hromady, podle kterého akcionáři mají nejpozději do 4. května 1928 složit své akcie u jednoho ze čtyř zvolených míst. Prvním místem byla přímo sama společnost ve Valticích, dalším Česká eskomptní banka a úvěrní ústav v Praze a její filiálky, následovala Správa hlavní pokladny knížete Jana z Liechtensteinů v Olomouci a posledním místem byla firma Vöslauer Goldeck A.G. ve Vídni. Hirsch uváděl, že je mu známo, že řada původních akcionářů prodala své akcie nebo je postoupila třetím osobám do zástavy. Údajně tak tito akcionáři, kteří už nemají žádné akcie, provádí v Sociétés Vinicole takřka diktaturu a je prý odůvodněné podezření, že opět předloží osvědčení, že složili své akcie, zvláště pak JUDr. Otto Schlumberger.

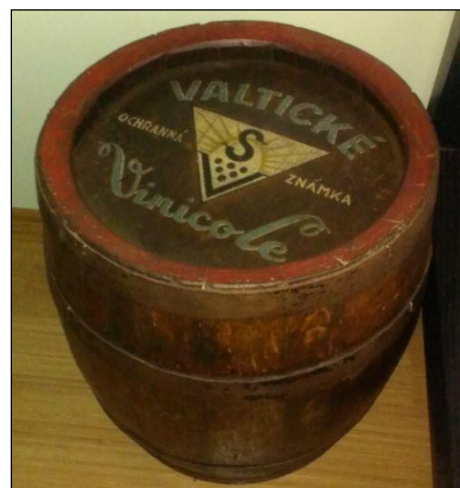
Už ve správní radě 23. dubna 1928, připravující valnou hromadu, vyslovil Hirsch svoje veto, aby byla odebrána a zastavena plná moc Dr. Schlumbergerovi s tím, že dluží společnosti téměř 600.000 Kč a současně dostává za manipulaci s vínem plat a licenční poplatky, které odporují stanovám. Přesto byl přehlasován. Protestoval také proti tomu, aby místem složení akcií před valnou hromadou byla právě jeho firma ve Vídni a Vöslau, navíc ležící v cizině, čímž si vlastně vydá potvrzení o akciích sám sobě a nebude zřejmé, jak získal oprávnění k výkonu hlasování. Dále uváděl příklady manipulace s vínem a bilancemi, které se ve správní radě většinou vždy změní a předloží se akcionářům jiné ke schválení. Hrozí prý, že Schlumberger, jemu nakloněná správní rada a akcionáři odsouhlasí nesprávné bilance, kam jsou začleněny i pohledávky jako aktiva. Sociétés Vinicole je prý ve skutečnosti předložena. Proto požaduje, ale bylo na valné hromadě skutečně osvědčeno, kdo a jakým způsobem vlastní akcie, kterými hlasuje na valné hromadě.

Rozhodnutí soudu není ve spisu dochováno, ale zřejmě ani žádné nebylo. Hirsch ze správní rady abdikoval a prodal i své akcie. Zvolením míst ke složení akcií v cizině společnost formálně zákon neporušila. Na základě jeho podání společnost doplnila do spisů dřívější změny stanov a ve správní radě, které doposud nezapsala. Tedy snížení počtu členů na osm s tím, že valná hromada a správní rada určí počet sama a kdykoliv to uzná za vhodné, že může doplnit kooptací na nejvyšší počet členů, který byl až 12 osob. Nadpoloviční většina však musela být složena z osob, majících trvalé bydliště na našem území. Propírání špinavého prádla touto valnou hromadou skončilo a další komplikace již nenastaly nebo možná nebyly vůbec připuštěny. Malí akcionáři, kteří na počátku nebo do té doby získali část akcií se jich časem zbavovali. Akcie nepřinášely žádné zisky a velcí akcionáři, kteří ovládali podnik vládli nad firmou tvrdou rukou. Jedním z posledních velkých akcionářů byl kavárník Alfred Bondy, který nabídl předání svých akcií v hodnotě 60.000 Kč s tím, že ve stejné ceně odebere zboží ze sklepů. Společnost sama nemohla koupit své akcie a tak

Vinice firmy Vöslauer Goldeck A.G. v Bad Vöslau, rok 1930

Ze oba tyto pánové své akcie skutečně a hotově zaplatili, o tom nepodávají obchodní knihy přesného vysvětlení. Akciová společnost ocitla se spekulací ve francouzských francích již v první obchodní roce v neutěšeném hmotném stavu a obchodní zástupce firmy Sociétés Vinicole pan Kamil Friedländer přiměl řadu osobností ku koupi akcií, mezi nimi i mně.“. Dále pokračoval, že na doposud konaných valných hromadách byla sice protokolárně zjišťována způsobilost valné hromady usnášet se, aniž však prý bylo zjištěno zda se majitelé akcií vykážou, zda a kolik jich každý má. Na poslední konané schůzi správní rady byl většinou členů přijat program hromady, podle kterého akcionáři mají nejpozději do 4. května 1928 složit své akcie u jednoho ze čtyř zvolených míst. Prvním místem byla přímo sama společnost ve Valticích, dalším Česká eskomptní banka a úvěrní ústav v Praze a její filiálky, následovala Správa hlavní pokladny knížete Jana z Liechtensteinů v Olomouci a posledním místem byla firma Vöslauer Goldeck A.G. ve Vídni. Hirsch uváděl, že je mu známo, že řada původních akcionářů prodala své akcie nebo je postoupila třetím osobám do zástavy. Údajně tak tito akcionáři, kteří už nemají žádné akcie, provádí v Sociétés Vinicole takřka diktaturu a je prý odůvodněné podezření, že opět předloží osvědčení, že složili své akcie, zvláště pak JUDr. Otto Schlumberger.

Unikátní dobový soudek Sociétés Vinicole (MSV)

se vytvořil malý syndikát, který by byl ochoten sám akcie převzít. Polovinu z této sumy převzal Kamil Friedländer, který také Bondymu dodal sám požadované zboží. Bondy pak prodal všechny své akcie a opustil firmu.

Hirschovo soudní podání nakonec nemělo žádný efekt. Z jeho úst padla na valné hromadě jména dvou firem, které stojí za zmínku, August Schneider a František Leibenfrost & Cie v Praze. Šlo o velkoobchody s vínem, se kterými Société Vinicole, ale zejména Schlumberger udržoval blízké obchodní vztahy. Firma August Schneider provozovala velkoobchod vínem ve Vídni s pobočkou v Praze. Vznikla v 1833 a v roce 1910 se změnila na veřejnou obchodní společnost. Jejimi společníky byli dva bratři, Robert a Otto Schlumbergerové. Starší Robert se narodil 21. května 1874 a v roce 1910 převzal vedení podniku po svém strýci Augustu Schneiderovi. Do roku 1916 firmu výrazně rozšířil. Mladší, JUDr. Otto Schlumberger v roce 1923 změnil rodinné vinařství na Vöslauer Goldeck A.G., které z obav před nacisty v roce 1939 změnil na komanditní společnost.

Na zasedání správní rady 21. února 1927 bylo navrženo jednat o možném převzetí těchto firem do majetku Société Vinicole. Aby mohla firma oba podniky koupit, musela mít peníze a proto opět jednala s bankami, ale neúspěšně. Zkusila se obrátit na hlavní pokladnu knížete Lichtenštejna, zda by on firmě neposkytl půjčku. S tím byl vyjádřen předběžný souhlas, bude-li půjčka kryta směnkou a případně zbožím. Nakonec byla jednání o převzetí ukončena neúspěšně. Hlavní knížecí pokladna v Olomouci, ale v pozdějších letech firmě opakovaně půjčovala krátkodobě jistý provozní kapitál.

Jedním z důvodů, proč nakonec firma převzetí odmítla, byla její tíživá finanční situace. Z let 1923-1925 měla vysoké daňové nedoplatky z daně ze zisku, který však byl jen podle účetních knih, ale fakticky šel do vzniku podniku. Proto byla podána stížnost na finanční úřad, ale odvolání u Daňového okresního úřadu v Mikulově se stále vlekle.

Poté co odezněla valná hromada a problémy s Hirschem, zdálo se, že se firma již bude zdárně vyvíjet. Přišel ale rok 1928, který přinesl několik zásadních událostí. V lednu 1928 rozhodla firma o své účasti na Výstavě soudobé kultury v Československu konané na brněnském výstavišti. Své zastoupení zde měl Kamil Friedländer, který prezentoval i společnost, jenž přispěla na expozici částkou 9.500 Kč. Výstava byla slavnostně zahájena v sobotu 26. května 1928 a trvala do konce září 1928. Za tu dobu přišlo na výstavu přes 2.500.000 návštěvníků, což byl velký úspěch.

V době konání brněnské výstavy, navštívil ve středu 20. června 1928 Valtice prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Jako zapřísáhlý abstinent se však ve sklepiích společností nezastavil a pokračoval dál v cestě.

Jedním ze světých okamžiků roku 1928 byl pro firmu stále se zlepšující obdyt, který byl v porovnání s rokem 1927 výrazně lepším a stoupal.

Při vystoupení Hirsche na valné hromadě bylo vysloveno ještě jedno jméno, Alhambra. To byl barový podnik v Praze na Václavském náměstí, který společnost zřejmě přímo vlastnila. Z dokladů to bohužel jednoznačně nevyplývá, ale správní rada se často zabývala otázkami okolo podniku, investicemi a provozem. Během roku 1928 se objevují v zápisech první zmínky o potřebě vybudovat velký bar a oddělit ho od tanečního parketu. Zmíněna je investice světelného osvětlení zářivkami, které celkem vyjde na 60.000 Kč. Ředitelem podniku byl jistý Haimovici. První sezóna začala prý se ztrátou 30.000 Kč, která se během července a srpna zvýšila, což bylo dle správní rady běžný sezónní výkyv, ale na novou sezónu počínaje od 1. září prý musí být podnik plně připraven. Ředitel Haimovici požadoval změny, které správní rada neakceptovala a pro názorové neshody byl uvolněn ze své funkce. Podporou pro nový zábavní podnik měl být film. Režisér Miroslav Josef Krňanský se rozhodl v baru Alhambra natočit část záběrů do svého filmu Modrý démant, což měla být detektivní komedie. Bohužel jeden z představitelů, Karel Noll (naš první Švejk) v únoru 1928 zemřel a film už nebyl dokončen. Zůstalo jen pár záběrů opilých hrdinů, taneční scény a sekvence z baru Alhambra, Piggale a hotelu Steiner.

Kromě několika zpráv o kontrole baru se jméno Alhambra v zápisech ze správní rady už dál neobjevuje. Podnik se stal populárním zejména v době socialismu a proslul jako oblíbený noční a taneční podnik Prahy.

Se začátkem vinobraní se na firmu začala valit jedna špatná zpráva za druhou. Počátkem září zemřel předseda správní rady hrabě Jindřich Taafe a současně abdikoval člen Alfred Bondy. A pak přišla nejmútnější zpráva, 12. listopadu 1928, zemřel hlavní obchodní „guru“ a ředitel obchodu Kamil Friedländer. S tím přišly problémy, zejména rázu obchodního. Ukázalo se, že řadu smluv uzavřel Friedländer jako vysoce uznávaný odborník a jeho smrtí ztratila firma určitý punc kvality. To se projevilo téměř okamžitě. Italská firma Francisco Cinzano & Cie oznámila, že s platností od 1. ledna 1929 ruší smlouvu na výhradní prodej svých výrobků přes Société Vinicole. Oficiálně to zdůvodnila celkově nízkým obratem, který nejevil tendenci růstu při vzájemném obchodu mezi oběma firmami. Navíc stoupající kurs liry byl nevýhodným při konečné ceně pro zákazníky a společnost prý neplnila závazek, který firma Cinzano požadovala. Výhradní zastoupení poté získala firma Gustav Pick, velkoobchod vínem a tovární výroba šumivých vín z Teplic. Ten zastupoval mnohé firmy a odebíral i šampaňské od Heidsiecka, ale i dalších firem.

Dalším problémem bylo obchodní zastoupení firmy v Praze. Kamil Friedländer ho provozoval ve svém bytě na adrese Templová ulice č.4, kde zařídil i kanceláře. Společnost si uvědomovala značnou škodu, pokud by jeho jméno definitivně zmizelo z kontaktů a spojení mezi vinařstvím a zákazníky. Jenže vdova požadovala za poskytnutí jména doživotní rentu ve výši 10.000 Kč měsíčně a odstoupné za být a firmu. Takové požadavky by značně ovlivnily bilanci firmy, které se konečně dostávaly do černých čísel a správní rada nechtěla o podobných nárocích vůbec jednat. Jenže vzdát se jména Friedländer taká ne. Ředitel Benno Schiller a Otto Schlumberger jednali s vdovou téměř dva roky. Nakonec našli řešení. V březnu 1929 byla na stole první nabídka. Dohodli, že se založí nová prodejní organizace, kde bude mít podíl vdova i Société Vinicole. Manželce zůstane být a za poskytnutí jména Friedländer dostane jednorázově 100.000 Kč. Nová firma jí bude proplácet různé cestovní

Plakát k výstavě v Brně od Františka Süssera, 1928

Plakát podniku Alhambra od Emila Weissse, 1928 (UPM)

a reprezentační výlohy a také bude dostávat nejvyšší možnou provizi za vedení obchodu ve prospěch Sociétés Vinicole, ale firma si vyhradila právo na plnou kontrolu. Společenská smlouva o vzniku firmy „Speciální jednatelství pro nápoje Friedländer, společnost s r. o.“ byla podepsána ve středu 26. června 1929 a dalšími dodatky. Firma s kapitálem 200.000 Kč byla zapsána do rejstříku až 29. července 1930. Kapitál byl tvořen z poloviny vkladem původního podniku vdovou Cecilíí Friedländerovou a druhou polovinu splatila společnost Sociétés Vinicole hotově. Jednatelství převzalo zastoupení a komisioní sklady několika firem, pokud se týče výroby šampaňského, šumivých i obyčejných vín, moštů a lihovin. Kromě zastoupení Sociétés Vinicole samé, od ní převzala výhradní zastoupení od firmy Heidsieck z Remeše a výhradní právo k prodeji značek od Goldeck Vöslau a Matheus Müller z Eltville na Rýnem. Jednatelství platilo Sociétés Vinicole odškodněni za odstoupení prodeje ve výši 2 Kč za každou prodanou láhev. Smlouvy vstoupily v platnost k 31. prosinci 1930.

Správní rada vysloveně konstatovala, že ztráty obou zastoupení nejsou finančně bolestivé, protože skutečný zisk z prodeje zahraničních vín nebyl tak velký. Hlavní příjmy byly tvořeny převážně z vlastní výroby vín a šampaňského. Jenže v té době už byla krize v plném proudu a všechny do té doby uzavřené obchody se začaly hroutit. Zájem o víno a zejména o luxusní šampaňské začal povážlivě klesat a tak došlo 30. června 1931 k rozhodnutí společníků o vstupu do likvidace, která začala o rok později. Likvidátorem byl jmenován, kdo jiný než JUDr. Otto Schlumberger. K výmazu jednatelství z firemního rejstříku došlo 24. ledna 1936.

Sama Sociétés Vinicole měla už během roku 1928 určité finanční problémy. Podle bilance za rok 1928 bylo dosaženo čistého zisku jen 5.605,11 Kč. Hrubý zisk dosáhl 268.312,68 Kč, ale výrazně, o 170.000 Kč, se zvýšil stav dubiozních pohledávek. Velkou část vydání tvořily opravné položky a rezervy celkem ve výši 34.000 Kč. Také vznikla potřeba stavebních úprav a obměny inventáře v celkové výši 58.707,55 Kč. Vyšší výdaje vznikly i díky nákladům na spor s JUDr. Hirschem a kontrolou v Alhambře. Správní rada rovněž konstatovala vyšší platby za cla, ale viděla zlepšující se výhled na další období. Dokonce se uvažovalo o převzetí dalších podniků v Praze a Brně. Brněnský podnik Henrietty Scharfové se původně jevil jako vhodný, ale majitelka požadovala 200.000 Kč a garanci převzetí, takže správní rada jednání odmítla. V Praze byl k dispozici podnik Centralbar Josefa Schiera. Nešlo o jeho koupi, ale o převzetí baru s tím, že majitel si ponechá sklep k dalšímu prodeji vína s povinností odebírat výhradně veškerou nabídku vín z Valtic. Za to by mu společnost poskytla kredit 50.000 Kč. Na začátku roku 1929 ještě byla projednávána nabídka na převzetí firmy Jos. Oppelta synovec v Praze. Zvažovalo se jednání s majiteli o možném vytvoření společného podniku ve formě s.r.o. nebo akciovky s tím, že by většinu měla společnost. Jednání se opět nezdařila. Černý pátek na newyorské burze v roce 1929 vyvolal světovou hospodářskou krizi. Ta se v Československu projevila naplno až později. Pro firmy obchodující či vyrábějící luxusnější zboží, kam patřilo zejména šampaňské, sekty a lepší víno začaly problémy poměrně brzo, protože v době krize šetří i bohatí a zpravidla nejdříve tam, kde je to nejméně bolí, tedy na zbytečných věcech.

Otto Schlumberger ve své obchodní zprávě za rok 1929 zmiňoval ještě dlouho trvající mrazy, které ovlivnily úrodu. Současně hovořil o oživení obchodu, byť s částečnou stagnací. Tehdy myslel sjednanou dohodu s Friedländerovou a přenesení obchodního vedení do Prahy. Krizi si ještě nepřipouštěl. Studené počasí ovlivnilo nejen úrodu, ale také lázeňskou sezónu. Všeobecně nastal v tuzemských lázních úbytek říšských Němců, kteří hodně popíjeli.

Valná hromada konaná 7. května 1930 konstatovala stálé a dobré vytižení podniku. Čistý zisk za rok 1929 dosáhl pouze 7.416,44 Kč, který byl převeden na nový účet. Poměrně velká částka 270.000 Kč, byla přidělena do rezervního fondu na rizika spojená s dlužníky. Současně byl opětovně podán návrh na zvýšení základního kapitálu. V tomto ohledu byl Schlumberger vytrvalý. Nejprve mu v tom bránili drobní akcionáři, ale také správci lichtenštejnského panství. Kniže Jan II. z Lichtenštejna zemřel ve Valticích 11. února 1929 a jeho nástupcem se stal mladší bratr František I. z Lichtenštejna. Schlumberger se domníval, že mu zvýšení projde, ale nestalo se tak. Oficiálně znělo odůvodnění, že zvýšení nemohlo být provedeno vzhledem k hospodářské situaci firmy a nemožnosti umístění akcií na trhu. Dalším důvodem zvýšení bylo získání kapitálu na přežití a také ke snížení bankovního dluhu. Schlumberger asi počítal s tím, že by akcie upsala knížecí pokladna a kapitalizovala tak svoji půjčku.

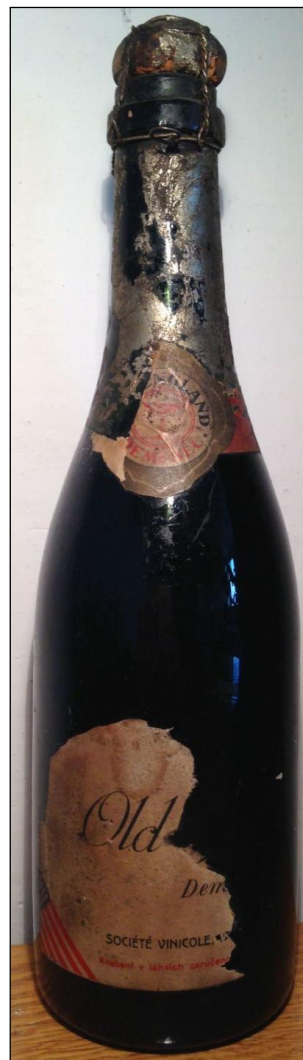
Krize zasahovala nejen odbyt vína a jeho produkci, ale i prosté zemědělce. S tím je nutná uvažovat o jiných plodinách, které by uživily nejen je. V roce 1930 tak klesla plocha moravských vinic na pouhých 3.870 ha. Za vlády Marie Terezie to přitom bylo osmkrát tolik. Do roku 1937 se podařilo zvýšit obnovou ploch asi 7.000 ha vinic. Jen pro názornost, až v roce 1980 se podařilo zvýšit plochu na 14.019 ha, ale po roce 1989 se plochy vinic opět snižovaly.

Krize vyvolala u některých lidí nejen strach z budoucnosti, ale i špatné vlastnosti. Okresní soud v Mikulově zahájil 10. března 1930 šetření podané ředitelem Karlem Schillerem v záležitosti anonymních dopisů, které byly adresovány ústřednímu ředitelství panství v Olomouci. V nich pisatel obviňoval Schillera z vyžadování velkých provizí od obchodníků s dobytčím nebo z toho, že najatí řemeslníci dávají za práce na statku vyšší účty za práci, kterou nedělají a rozdíl vyplácejí Schillerovi. Jeho zaměstnavatel je tím prý okrádán. Zda ony anonymy říkaly pravdu nebo lež a jaký byl výsledek vyšetřování, spis už bohužel neuvádí.

Zajímavou shodou je okamžitá výpověď ze služebního poměru předaná 28. února 1931 řediteli Benno Schillerovi. Důvodem byly nesrovnalosti v účetních knihách a údajné rozdíl v názorech na vedení firmy. Jediný kdo se ho zastal byl Karl Schiller, což bylo k rodinné vazbě pochopitelné. Benno Schiller se odstěhoval do Prahy a začal podnikat ve víně. V roce 1937 se stal úředníkem firmy Omnia. V lednu 1939 se odstěhoval za práci do Teplic, které byly už v Říši.

Hrdlo sekty se značkou SV (MSV)

Láhev Old England sekty (MSV)

Franz I. von und zu Liechtenstein (1853-1938)

Běžný provoz společnosti šel svojí cestou. V době, kdy se ještě vyjednávalo s vdovou Friedländerovou, poskytl knížecí správa překlenovací úvěr ve výši 200.000 Kč na obvyklý úrok. Současně se firma Vöslauer Goldeck AG zavázala třetinu licenčních poplatků nechat ve společnosti a nepřevádět je do Rakouska. Částka byla blokována do doby, než se uzavře s vdovou dohoda. Otázka odvodů licenčních poplatků zatěžovala firmu od počátku a v době krize se musel Schlumberger smířit s tím, že peníze v plné výši nedostane.

Po odchodu Benno Schillera, byl na místo prokuristy jmenován Oldřich Janský, valtický správce. Drobné změny nastaly i ve správní radě, kam byl jmenován Rudolf Nejedlík, vrchní správce lichtenštejnských sklepů ve Valticích a jeden ze znalců prověřujících aféru s Weilandem a pražský advokát JUDr. Rudolf Winternitz, ten z rady k 1. červenci 1931 vystoupil. V roce 1932 pak byli jmenováni za členy Robert Bieleck, ředitel z Valtic a Eugen Teltcher, velkoobchodník s vínem z Brna. V té době byla také přijata změna stanov, která snížila nejnižší možný počet členů správní rady z osmi na pět a současně všem členům zakazovala bez předchozího souhlasu účast na majetku nebo řízení jakékoliv společnosti, která působí ve stejném oboru jako Société Vinicole.

Na sobotu 23. dubna 1932 byla do obecního hostince ve Valticích svolána 9. řádná valná hromada, aby projednala zásadní otázky existence společnosti. Podle prezence se jí osobně nebo v zastoupení účastnili akcionáři vlastníci 7.325 akcií představující 293 hlasy. Důležité bylo složení akcionářů, kde se projevila po letech změna poměrů v majoritě.

Jméno akcionáře	kusů	hlasů	podíl	složeno na
Richard Zatloukal, knížecí vrchní účetní, Olomouc	1.300 ks	52 hlasy	13,00%	knížecí pokladna
JUDr. František Svoboda, justiční knížecí rada	1.200 ks	48 hlasů	12,00%	knížecí pokladna
František Horálek, vrchní revident, Valtice	25 ks	1 hlas	0,25%	knížecí pokladna
Robert Bieleck, ředitel ve Valticích	25 ks	1 hlas	0,25%	knížecí pokladna
Rudolf Nejedlík, sklepmistr a jednatel, Valtice	25 ks	1 hlas	0,25%	knížecí pokladna
Karl Knecht, účetní knížecí rada, Olomouc	25 ks	1 hlas	0,25%	knížecí pokladna
Karel Schiller, knížecí ředitel, Valtice	25 ks	1 hlas	0,25%	eskomptní banka
Karl Liebe, bankovní ředitel v Břeclavi	2.575 ks	103 hlasy	25,75%	eskomptní banka
JUDr. Otto Schlumberger, průmyslník, Wien	2.100 ks	84 hlasů	21,00%	Société Vinicole
Euger Teltcher, velkoobchodník vínem, Brno	25 ks	1 hlas	0,25%	Société Vinicole

Podle místa složení akcií k vystavení legitimace pro valnou hromadu je tak jasné, že knížecí správa, potažmo přímo kníže, ovládal nejméně 26,25% firmy, kdežto Schlumberger už pouhých 21,00%. Akcie, které byly složeny na pobočce České eskomptní banky a úvěrního ústavu v Břeclavi mohl ještě ovládat Schlumberger, ale zřejmě už patřily do majetku knížete Lichtenštejna. Nelze zapomenout, že členové správní rady museli vlastnit akcie a bylo běžnou praxí, že velký akcionář jim formálně k hlasování akcie půjčil.

Podle předložené účetní závěrky za rok 1931 dosáhla ztráta výše 972.743,03 Kč, tedy téměř poloviny kapitálu. Také to bylo poprvé, kdy bylo upuštěno od vyplácení odměn členům správní rady s tím, že jim budou hrazeny jen hotové výlohy s účastí na zasedání. Tím nejzásadnějším bodem jednání, byl návrh na snížení základního kapitálu ze dvou milionů na polovinu. Richard Zatloukal k tomuto bodu podal obsáhlé odůvodnění a navrhl, aby snížení bylo provedeno tak, že každá akcie po 200 Kč bude odkolkována na 100 Kč a bude zachován počet vydaných akcií. Současně upozornil, že státní správa bude zřejmě požadovat ponechání úplné nominální hodnoty 200 Kč, ale stažení poloviny akcií z oběhu a proto požadoval pro obě varianty zmocnění správní rady k jednání s vládou. V tomto duchu zněl též návrh změny stanov, které by správní rada upravila na schválenou variantu až podle výsledků jednání se státní správou.

Také se projednávalo dříve schválené zvýšení kapitálu, ke kterému byla správní rada stále zmocněna. Zatloukal poukázal na to, že poměry nedovolily doposud myslet na zvýšení kapitálu a navrhl, aby byla rada opět zmocněna pro provedení snížení kapitálu k jeho opětovnému zvýšení a to postupně nebo i jednorázově až do obnosu dvou milionů Kč a to kdykoliv v průběhu příštích dvou let, ale nikdy se už nerealizovalo.

Na valné hromadě se ještě projednávaly důsledky krize a toho, proč společnost utrpěla takové ztráty a jaká byla zavedena opatření. Předně to bylo snížení velké rezie v podniku. S knížecí správou bylo sjednána nová výše nájmu křížového sklepa, který se snížil od 1. dubna 1932 ze třiceti na 20.000 Kč ročně. Poplatek za roční produkci 40.000 lahví zůstal stejný. Došlo také k propouštění lidí a tím stávajícím bylo oznámeno snížení platů počínaje od 1. července a to o 10%. Od stejného data pak byly získány od knížecí správy volné prostory pro kanceláře v budově ubikací knížecí správy, kde byly také levnější byty pro zaměstnance. Kanceláře firmy na náměstí stály měsíčně 250 Kč a knížecí správa nabídla levnější prostory. Na náměstí zůstaly jen reprezentační prostory. Prokuristovi Oldřichu Janskému byl přidělen byt nad křížovým sklepem.

JUDr. Rudolf Winternitz (1879 - ?)

Eugen Teltcher (1883-1942)

SOCIÉTÉ VINICOLE

SPOJENÉ VÍNNÉ ZÁVODY ARC. SPOL.,
VALTICE, JIŽNÍ MORAVA.
 SEKLADY: PRAHA V, PAŘÍZSKÁ 14, TELEFON 615-24.

Speciální výroba sektů podle francouzského způsobu.
Jakostní vína lahvová i sudová.

VEDOUcí ZNAČKY:
 MATHEUS MÜLLER, M. M. SEKT - VÖSLAVSKÝ GOLDECK vína
 i sekt - VICTOR CLICQUOT SEKT - SCHLUMBERGEROVA VÍNA.
 JOHNNIE WALKER WHISKY.

Oblíbené domácí sekty: 81059

OLD ENGLAND - AMERICAN STAR - TISANE - CARTE BLANCHE

Société Vinicole, spojené vínné závody akc.
 spol. ve Valticích.

Vyhláška.

Vyzvání věřitelům.

Ve valné hromadě ze dne 23. dubna 1932 bylo usneseno snížení akciového kapitálu s Kč 2.000.000— o Kč 1.000.000—, tudíž na Kč 1.000.000—

Toto usnesení bylo schváleno výnosem ministerstva vnitra ze dne 25. ledna 1933, čís. 81.382/1932—15.

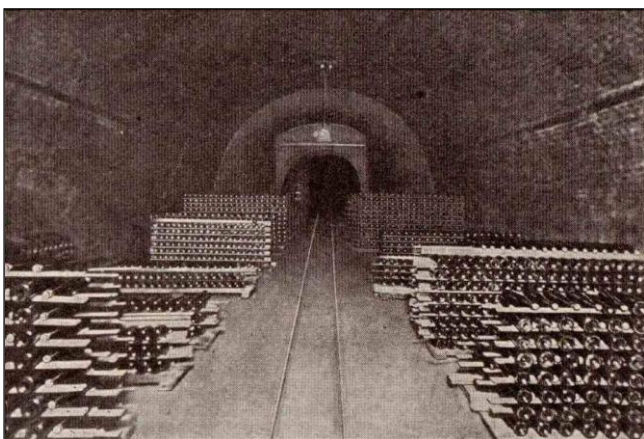
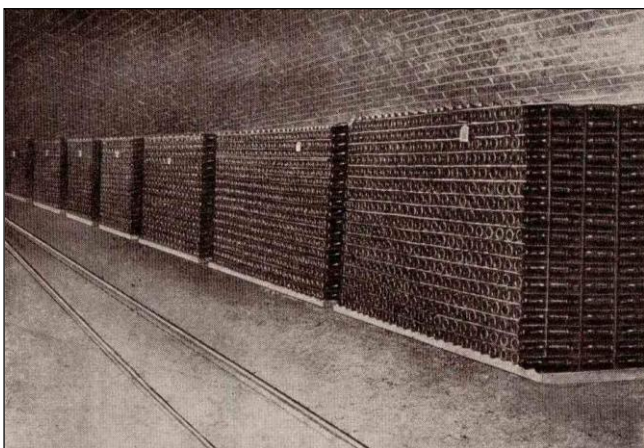
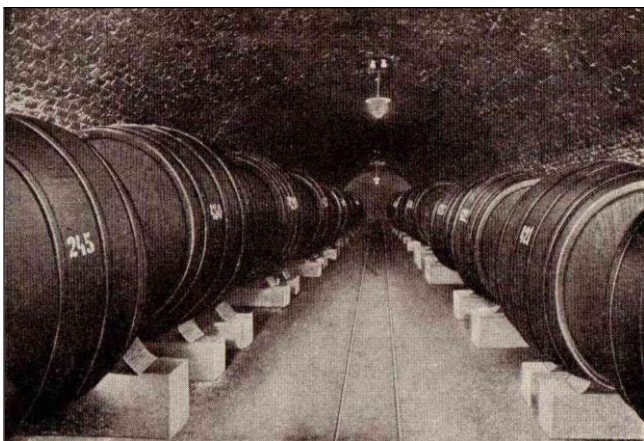
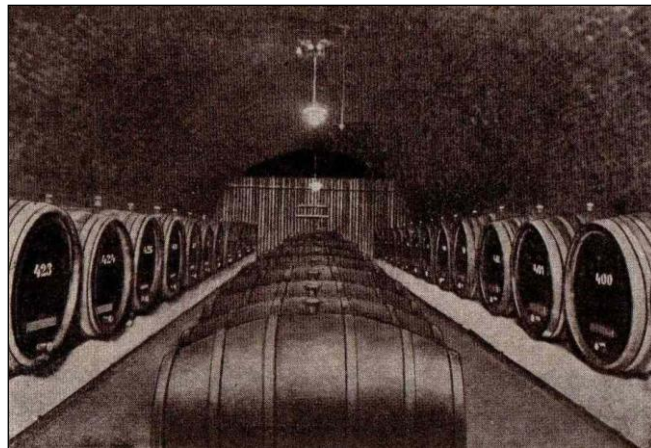
Věřitelé výše uvedené společnosti se vyzývají, aby své nároky do 3 měsíců, počítaje ode dne třetího uveřejnění této vyhlášky v „Úředním listu Republiky Československé“, u podepsané společnosti ohlásili.

Ve Valticích, dne 2. března 1933. 7731/59e—1

Société Vinicole, spojené vínné závody akc. spol.

Bieleck m. p. Dr. Svoboda m. p.

Inzerát s oznámením věřitelům i akcionářům, 1933

Dobové záběry interiéru křížového sklepa, kdy byly uloženy stovky sudů a tisíce lahví z produkce Sociétés Vinicole, asi z let 1935-1936

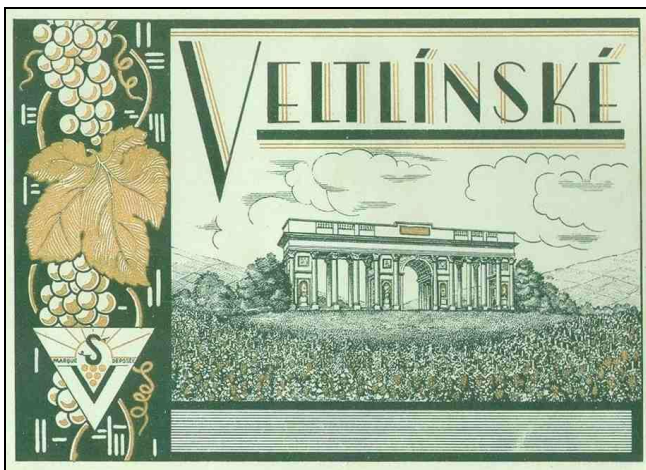
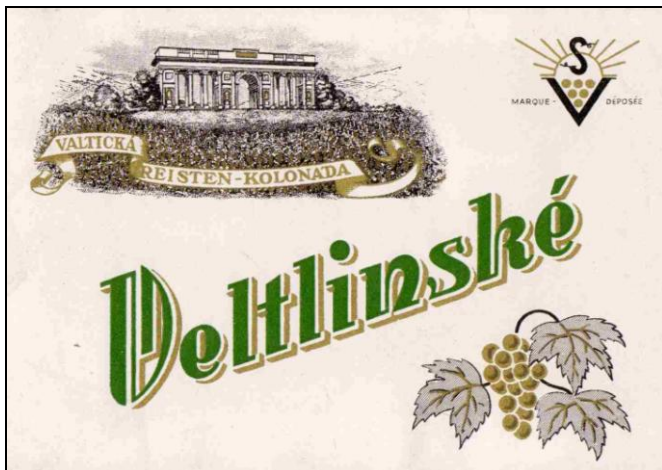
Když vstoupil do likvidace společný podnik Friedländer, našla si firma v Praze nové prostory v Pařížské ulici č.14, kde byly kanceláře obchodního vedení a sklep sloužící jako výdejní sklad. Pobočku vedl jistý pan Quitt. Když bylo rozhodnuto přestěhovat kancelář zpět do Valtic, podařilo se mu sjednat k 1. červenci 1932 výpověď z kancelářů a ještě sjednal na sklad snížené nájemné z 22.000 Kč nově na 18.000 Kč ročně.

Co nezaznělo na valné hromadě byla výše pohledávek, která stála za onou vysokou ztrátou. Řada obchodů, vináren a restaurací v důsledku krize krachovalo a jejich pohledávky se stávaly stále víc a víc nedobytnými. Ve zprávách ze správní rady se tak vyskytují často informace o ztracené pohledávce např. Zentral hotelu Mejšťřík, který se ocitl v konkursu, stejně tak podniku Groner v Moravské Ostravě, Scharf Brno a mnoha dalších. Pan Quitt podal zprávu o karlovarských obchodnících, kteří silně omezili, zastavili nebo alespoň odložili objednávky, v horším případě i platby. Lázeňských hostů toužících po víně značně ubývalo. Problémy byly rovněž stále s výší celních poplatků, nařízením ručení za platby a jednáním s úřady.

Mezitím ministerstvo vnitra v dohodě s ministerstvem financí, obchodu a zemědělství schválilo provedení snížení základního kapitálu na 1.000.000 Kč, ale tou formou, že se povoluje odkolkování na polovinu, ale současně složení dvou akcií do jedné nové po 200 Kč. V praxi to znamenalo, že polovina akcií byla stažena z oběhu a skartována. Každý akcionář, který měl dvě původní akcie obdržel formálně jednu novou, ale prakticky si jednu ponechal, ta mu byla přeznačena a druhou vrátil ke zničení. Správní rada v rámci svého zmocnění upravila znění stanov a nechala je opět schválit. Nově byl základní kapitál 1.000.000 Kč rozdělený do 5.000 ks akcií na majitel po 200 Kč. Snížení bylo zapsáno do obchodního rejstříku až 18. srpna 1933 a poté se oznámilo řádně věřitelům i akcionářům. Prakticky bylo vše dokončeno až začátkem roku 1934. Proto se také jubilejně 10. valná hromada konaná v sobotu 20. května 1933 sešla ještě za účasti 7.875 akcií, představující 314 hlasů. Na této hromadě byla projednána abdikace Karla Schillera, který zřejmě odešel z Valtic. Došlo také ke zvolení nového místopředsedy správní rady, kterým se stal Robert Bieleck, dosavadní ředitel panství ve Valticích, nyní také ředitel Sociétés Vinicole. Dlouholetý místopředseda JUDr. Otto Schlumbergera zůstal členem správní rady. Knižecí správa měla většinu ve správní radě a také většinový podíl na kapitálu firmy, nyní ovládala celkem 32,50% akcií.

Nepříjemnou zprávou pro akcionáře byly hospodářské výsledky. Za rok 1932 bylo docíleno další vysoké ztráty ve výši 1.189.518,21 Kč, která se převedla do dalšího roku. Sociétés Vinicole byla nucena jednat s bankami o úvěru a vyrovnání drobných pohledávek z dřívějších obchodů. Banky jí sebraly z konta asi 15.000 Kč na různá vyrovnání s věřiteli. Pobočka České eskomptní banky v Břeclavi poskytla úvěr, ale za to si do správní rady prosadila svého člověka, ředitele pobočky Alberta Aschera. Banka vyžadovala pravidelně zápisy z jednání správní

rady a valných hromad, které se zasílaly rovněž do Bank in Leichtenstein ve Vaduzu, patřící od roku 1930 knížecí rodině. Aby se oživil obor vinařství, začala výsadba nových vinic. K podpoře byly také pořádány od roku 1930 prodejní trhy. Počátkem ledna 1933 byl ve Valticích uspořádán 4. jihomoravský trh vína za účasti mnoha vinařů z Valtic a okolních obcí.

Samostatnou expozici měly Lichtenštejnské zámecké sklepy tak společnost Société Vinicole. Naposledy se vinný trh konal v roce 1936. To už měla společnost opět stabilní základy i bilance, svoji likvidaci, ale přežila jen díky úvěru, ne však na dlouho.

Polovina třicátých let znamenala pro Société Vinicole novou éru. Změnilo se vlastně celé pojetí firmy a také její grafická výbava. Používala se dvě loga. Jedno s iniciály SV se stylizací slunce a vinného hroznu, druhé, jen kaligraficky provedené Vinicole. Nový kabát dostaly také etikety, kde většinou nechyběl motiv kolonády na Rajstně, postavené v klasicistním slohu v letech 1817-1823.

Société Vinicole se přeorientovala více na produkci vína, přesto ale uvedla na trh nový jakostní sekt pod názvem Vinicole-sekt. Byl levnější než jiné značkové druhy, ale v porovnání s vínem byl stále dražší. Litrová láhev sektu stála 28 Kč, resp. s daní 35 Kč. Přitom litrová láhev valtického ryzlíku stála 8,80 Kč, resp. 12,50 Kč, zelené

veltlínské stálo 9,50 Kč s daní 13,50 Kč. Přitom v restauraci obchodního domu Baťa ve Zlíně bylo v roce 1936 nejdražší položkou polední menu, husa s knedlíkem za 5 Kč.

Na pondělí 24. května 1937 byla svolána do Valtic již 14. valná hromada akcionářů. Přítomni byli akcionáři vlastníci 2.929 akcií. Kromě bilancí se projednávala abdikace předsedy správní rady Richarda Zatloukala a jeho nástupce. Tím byl zvolen justiční rada JUDr. František Svoboda, centrální ředitel knížecí správy v Olomouci. Členem byl také zvolen princ Jan František de Paula Gabriel von Liechtenstein, uvedený jen jako Hans.

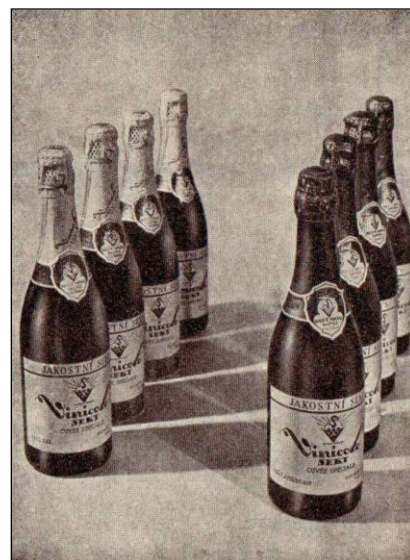
Od roku 1920 s příchodem Čechů klesal počet Němců ve Valticích z 97% na 57%, ale Henleinova Sudetoněmecká strana i zde získávala své příznivce. Anšlusem Rakouska v březnu 1938 se Německo dostalo i z jižní strany našich hranic. Napadení hrozilo právě zde. Byl tu jen pás lehkého opevnění a několik srubů. Dosud vládnoucí kníže František I., už nemocný, měl obavy z obsazení Lichtenštejnska Němci a proto raději jmenoval svého nástupce Františka Josefa II. v březnu 1938 tzv. zemským správcem. Když František I. ve Valticích 25. července 1938 zemřel, ujal se jako nástupce vlády. Neutralitu své země se mu podařilo udržet celou válku. Odstoupením Sudet Německu na základě Mnichovské dohody z 29. září 1938 se celé zdejší panství ocitlo v Říši a změnám hranic nemohl mladý kníže zabránit. Valtice byly v první vlně odstoupeného území a 1. října 1938 sem vešlo německé vojsko. Valtice byly začleněny do říšské župy Dolní Rakousko.

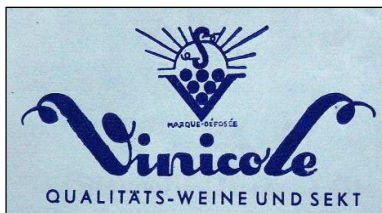

Ukázky etiket z 30. let (MSV a Kurdík)

Dobové reklamy na Vinicole sekt z let 1935-1938

Kaligraficky provedené logo Vinicole

Franz Josef II. Liechtenstein (1906-1989)

Hans, vlastně Johannes Franz de Paula Gabriel von Liechtenstein (1910-1975)

Vznikla druhá Československá republika se svým zmenšeným a zmrzačeným územím, které ze tří stran sousedilo s Německem. Po abdikaci dr. Edvarda Beneše byl 30. listopadu 1938 zvolen novým prezidentem republiky JUDr. Emil Hácha. Svůli až po nátlaku na svou osobu, aby jako neutrální osoba s vysokou autoritou přijal tuto funkci. Předseda vlády generál Jan Syrový spolu s Rudolfem Beranem ho přemlouvali, aby funkci přijal s tím, že pomůže národu v těžké chvíli a ten mu to nezapomene. Stal se pravý opak. Národ nejen že rychle zapomněl, ale Hácha na dlouhá léta i zneuctil.

Druhá republika vydržela pouhých 165 dnů, než byla násilně připojena k Říši jako autonomní území tzv. Protektorátu Čechy a Morava. Protektorát měl své zákony a svoji měnu. Valticko na tom, ale bylo odlišně. Připojením k Říši na základě Mnichovské dohody se stalo součástí Německa s jeho zákony a markou coby platnou měnou. Firmy, které se dostaly pod jurisdikci těchto zákonů se jim musely přizpůsobit nebo zaniknout. Société Vinicole se ocitla v tíživé situaci. Vznikla za účelem licenční výroby sektů, aby zahraniční výrobci mohli bez celních poplatků na zdejší trh, z čehož nejvíce těžilo rakouské vinařství Schlumberger. Vlivem politických událostí se obě firmy ocitly v jednom státě, navíc jako součást Německa. Tím nejen že pominula výhoda, ale obě firmy začaly ohrožovat nové faktory. Němci, zejména nacisté velmi milovali šampaňské a sekt a tak bylo jen otázkou času, kdy by se pokusili zranitelné firmy ovládnout přes akcie jejich nákupy, arizací nebo dokonce násilím. To byl také jeden z důvodů, proč Schlumberger změnil podnik Vöslauer Goldeck AG z akciové na komanditní společnost. Jenže u Société Vinicole byla situace odlišná. Akcie pořád vlastnila řada osob, včetně Židů jako byl Eugen Teltscher a těm by byly akcie ihned arizovány. Stále tu byla obava o napadení Lichtenštejnska a to by mohlo znamenat rovněž komplikaci, kdyby došlo na vyvlastnění akcií patřící knížecí správě a Schlumberger měl také svůj zájem.

Druhým faktorem, který byl shodný pro obě firmy, byla konkurence. Němečtí vinaři měli mnohem rozsáhlejší výrobu, která umožňovala podstatně snížit cenu sektu a vín. Dalo se tušit, že brzo vypukne válka, což by vedlo k omezení výroby, zavedení systému vázaného přidělu potravin, tak jak tomu už bylo v Německu a v připojeném Rakousku.

Prodej šampaňského by se výrazně omezil a nebo by šel na stoly pohlavárů, kteří by také nemuseli vůbec za dodávku zaplatit. Objevila se tedy podstatná otázka vůbec další životaschopnosti samotné firmy. V lepším případě by živořila, v horším by stejně zanikla. Nezbyvalo nic jiného, než firmu nechat zlikvidovat.

V sobotu 1. července 1939 se sešla 16. valná hromada akcionářů, aby rozhodla o osudu podniku. Přítomno bylo pouze pět osob, kteří zastupovali celkem 3.875 ks akcií, což bylo 77,50% kapitálu. Akcionářů bylo ale méně. Knížete Františka Josefa II. zastupoval Jan František známý jako Hans Lichtenštejn, který hlasoval s 1.000 akciemi a František Svoboda, který měl 150 akcií. JUDr. Otto Schlumberger měl 1.300 svých akcií a plnou moc na dalších 1.275 akcií patřících firmě N.V. Handelsmaatschappij „Pollux“ Amsterdam, která mu patřila. Poslední akcionář se 150 akciemi byl Dr. Josef Bernardt z Břeclavi jako zástupce Länderbank Wien A.G., která převzala pobočky České eskomptní banky po připojení Sudet.

Akcionářům byla zdůvodněna situace cen šumivých vín z Německa a objasněna, že by Société Vinicole nebyla konkurenceschopná. Prokurista Oldřich Janský sestavil bilanci k 31. prosinci 1938, která musela už být v říšských markách. Přechodem na novou měnu byl přepočítán kapitál firmy z 1.000.000 Kč na 120.000 RM. Akcionáři tyto bilance přijali a bez nějaké diskuze rozhodli rovnou o jmenování likvidátorů. Těmi byli Hans von Liechtenstein, František Svoboda, Robert Bieleck, Rudolf Nejedlik a přirozeně JUDr. Otto Schlumberger. K zápisu do rejstříku o likvidaci došlo 11. září 1939.

S knížecí správou bylo třeba sjednat předání a vyklizení křížového sklepa, ještě v září došlo ke zrušení pražského skladu. Největší práce byla s účetním vypořádáním, vymáháním všech pohledávek, tu prováděl prokurista Oldřich Janský, úředník lichtenštejnského lesního úřadu v Úvalech u Valtic. Po právní stránce likvidaci řídil advokát JUDr. Alfred Musil z Vídně.

Celá likvidace proběhla poměrně rychle a na sobotu 10. srpna 1940 byla do správní kanceláře firmy na Náměstí č.3 ve Valticích svolána 17. řádná valná hromada akcionářů, aby projednala závěrečnou zprávu o likvidaci. Přítomni byli akcionáři, kteří měli 3.725 akcií, což bylo 149 hlasů. Složení akcionářů bylo vlastně stejné, chyběl jen zástupce Länderbanky. Zpráva o likvidaci musela konstatovat, že všechny pohledávky za firmou nemohou být uspokojeny. Jejich přehled je uveden v tabulce.

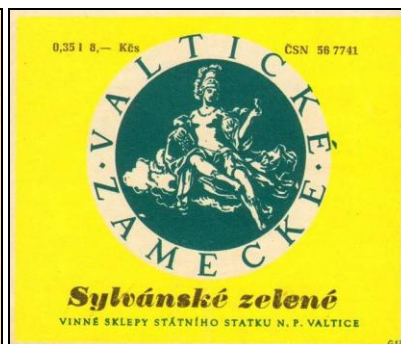
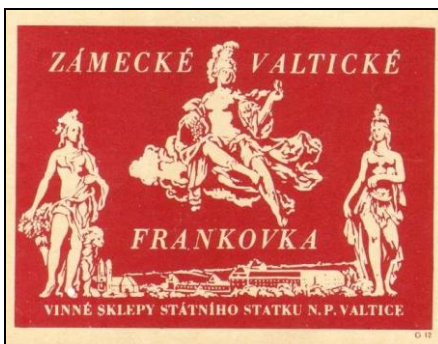
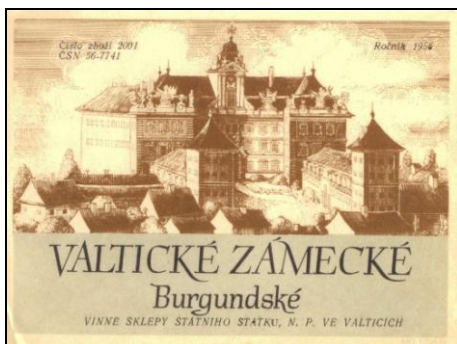
Jméno věřitele	částka
JUDr. Otto Schlumberger, Vöslau	7.533,58 RM
Vöslau Goldeck, A. G., Wien	672,00 RM
Knížecí Lichtenštejnská správa, Olomouc	17.858,40 RM
Girball Gallert, Palafrugell, Španělsko	648,00 RM
Treuhändler firmy Brüder Teltscher, Brno	1.408,20 RM

Celkem firma dlužila 28.120,18 RM, to bylo 281.201,80 Kč. Vzhledem k výši kapitálu 120.000 RM to znamenalo zahájení konkursního řízení. Aby se tomu zamezilo, bylo nutné přistoupit k tomu, že se akcionáři vzdají svých pohledávek. V zápisu z valné hromady proto JUDr. Schlumberger i zástupce knížecí správy prohlásili, že se navždy vzdávají svých pohledávek za společnosti Société Vinicole. Zbylé pohledávky se podařilo vyřešit dohodou a uspokojit je a tak k 10. srpnu 1940 byla likvidační bilance schválena. Celé účetnictví bylo předáno do úschovy knížecí lichtenštejnské správě na 10 let.

Doba 10 let byla stanovená zákonem pro uchování všech účetních knih a dokladů po skončení likvidace. V závěrečné zprávě se uvádí, že k likvidaci firmy došlo v důsledku okolností a následkem vyšší moci, kdy nebylo v silách správní rady ji odvrátit.

Finanční úřad měl ještě za firmou svoji pohledávku ve výši 5.222 RM. Tu se podařilo nakonec vyřešit, zaplatila jí knížecí správa. Po následném souhlasu Dolnorakouské obchodní komory a finančního úřadu v Mikulově už nebylo námitek proti výmazu firmy z rejstříku a tak advokát JUDr. Alfred Musil podal návrh. K výmazu došlo v pondělí 10. března 1941.

Křížový sklep zůstal v majetku knížecí správy až do roku 1945. Město Valtice se stalo na konci války frontovým městem s vojenskými lazarety a armádním štábem. V sobotu 21. dubna 1945 bylo město bez odporu osvobozeno Rudou armádou.

Ukázky dobových etiket z let 1956 až 1969 na produkci vín z podniku Vinné sklepy státního statku, n.p. Valtice. Styl a grafika odpovídá době.

Větší část zdejších Němců odešla ještě předtím. Ti co zůstali do konce války se snažili odejít sami do Rakouska. Po osvobození začal už v květnu 1945 jejich odsun, který probíhal až do července 1946. Hned v květnu 1945 byla zahájena obsazení a konfiskace jejich majetku. Ve Valticích bylo podle dekretů prezidenta republiky zabaveno celkem 506 domů a 3.178 ha zemědělské půdy. V roce 1946 vydala Okresní správní komise v Mikulově vyhlášku, kterou označila 2.466 osob za Němce, kterým se majetek definitivně konfiskuje. Ten byl hned přidělován v rámci osídlování pohraničí. Velmi obtížnou byla realizace nového osídlení. Po odsunu Němců zůstalo ve Valticích jen 14% původního obyvatelstva, většinou navrátilivších se Čechů, zbytek byli noví přistěhovalci. To už tu byly jiné generace zemědělců a vinařů.

Z lichtenštejnského velkostatku byl vytvořen v roce 1945 státní statek Valtice. Z něj byl v roce 1948 vyčleněn křížový sklep, který získaly Družstevní vinařské podniky okresu mikulovského, zapsané společenstvo s ručením omezeným, které vytvořily ve Valticích pobočku. Družstvo se snažilo obnovit a navázat na tradici valtických šumivých vín, kterou kdysi zavedla Société Vinicole. Družstvo bylo likvidováno v roce 1956, kdy reorganizací vznikly Vinné sklepy státního statku, národní podnik Valtice, které pohltily i křížový sklep. Státní statek ve spolupráci s Vinnými sklepy se zaměřily na výsadbu nových vinic a pěstování kvalitních odrůdových vín. Vznikl tak největší vinařský pěstitelský podnik v Československu. V rámci další reorganizace státních podniků došlo v roce 1990 k založení Vinných sklepů Valtice, s.p., které byly privatizovány v rámci kupónové metody. Dnes podnik působí pod jménem CHÂTEAU VALTICE - Vinné sklepy Valtice, a.s. To už je zcela jiná historie. Přesto nad všemi těmi generacemi stojí od pradávna v ochraně svatý Václav, patron vinařů.

Rudolf Píša

Použitá literatura z knihovny MCP:

Ročenky Industrie Compass a Compass Financial Jahrbuch 1901-1944
Kraus, Kuttelvašer, Vurm: Encyklopedie českého a moravského vína, 1997
Archivní materiály:
Moravský zemský archiv v Brně, fond C 59, KSO Znojmo, spis B I 33
Městské muzeum Valtice, Muzejní spolek Valtice
Národní archiv ČR, fond Policejního ředitelství Praha, osobní spisy a přihlášky
Fotografie osob:
Národní archiv ČR, fond Policejního ředitelství Praha II 1941-1951
Österreichische Nationalbibliothek, Wien: Otto Schlumberger von Goldeck
Yad Vashem, Jerusalem: Eugen Teltcher: db.yadvashem.org
Zámek Nalžov: JUDr. Jindřich hrabě Taaffe
Národní památkový ústav, Státní hrad Šternberk: Hans von Liechtenstein

Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů. Použity kusy: A0566, A1584, T3659, T5269, T6216, T8676 a dále doposud nezpracované kusy: zálepka Lippert, etiketa Descas Pére, plakát výstavy soudobé kultury ČSR, 1928, etikety Vinných sklepů státního statku, Frankovka a Sylvánské zelené. Ostatní fotografie a dobové materiály:
Dobová rytina Valtic a pohled nádraží z roku 1900: www.valtice.eu
Daňový kolek na šumivé víno z roku 1919 laskavě poskytl Jiří Bouček
Plakát podniku Albrambra: Umělecko-průmyslové muzeum v Praze
Dobové reklamní materiály, etikety a fotografie poskytl Ing. Adam Kurdík
Fotografie lahví a sudu, etikety a informace poskytla Ladislava Rakovská
Fotografie vinaře se sudem, 50. léta: www.vsaltice.cz
Ostatní fotografie: Otevřená encyklopedie Wikipedie a osobní archiv autora
Údaje k osobám z www.holocaust.cz

Zvláště děkuji za pomoc na tomto čísle patří Jitce Prajzlerové (NA ČR), Ladislavě Rakovské (MSV), Heleně Gottwaldové (NPU, Šternberk), Stanislavu Bouzkovi, Ing. Adamu Kurdíkovi, Karlu Francovi a všem ostatním, kteří napomáhali při přípravě a dohledání archivních i fotografických materiálů.

NADAČNÍ KONTO
369 000 369 / 2010
Fio banka, a.s.